

& Diakonie Parochie

Een uitgave
van het LKDB

**Jaargang 26
Nummer 3**

**September
2013**

Diaconie en caritas. *Katholiek sociaal en veelvormig*

Caritas en diaconie: ook katholiek sociaal
Veelvormige diaconie: wezenlijk voor de kerk
“Op de rand van kerk en samenleving”
Doctor Poelsprijs en Ariëns Prijs

Inhoud

Ter inleiding	1
De opbouw van de samenleving en het katholiek sociaal denken	2
Veelvormige diaconie: wezenlijk voor de kerk	9
“Op de rand van kerk en samenleving”	13
Samen leven: de gewoonste zaak van de wereld	17
Dag van de Caritas	19
“Wij doen met de handen wat jullie met woorden doen”	21
Inspirerende tocht langs Haagse projecten	23
Bond Zonder Naam 75 jaar	25
Bisschoppelijk werkbezoek bij Vincentius Vereniging Breda e.o.	27
Groepen op facebook	28
“Ik trek het me aan dat mensen zo in de problemen zitten”	29
Zorg voor mantelzorgers	31
De nieuwe Pauluskerk in Rotterdam	33
<i>Keerpunt De twaalf werken van Sant'Egidio</i> , boekbespreking	36
<i>Geld en goed. Lessen voor welwillende kapitalisten</i> , boekbespreking	38
Agenda en weetjes	39
Cordaid Armoede in Nederland	40
Colofon	
Meditatief: <i>Oordelen</i>	

Redactioneel

Het tijdschrift *Diakonie & Parochie* gaat in op ontwikkelingen rond diaconie in parochies, Parochiële Caritas Instellingen en katholieke gemeenschappen. Inhoudelijke reflecties, beleidsmatige vergezichten, oogst van conferenties en werkdagen, concrete voorbeelden, interviews met mensen in de praktijk, recensies van relevante boeken vullen de pagina's. Het aantal pagina's per nummer bedraagt 40. Zo is *Diakonie & Parochie* een praktisch katholiek diaconaal tijdschrift. Voor redactionele contacten: crijns@ziggo.nl

Ter inleiding

Hub Crijns

De zomermaanden brachten veel zon. En tegelijk veel ellende: uit de hand gelopen weer, oorlog in verschillende landen, voortgaande economische recessie. Er zijn meer dan genoeg redenen om diaconaal actief te zijn.

De afgelopen maanden is de economische krimp in Nederland groter geworden. De werkloosheid in Nederland blijkt in juli 2013 met 100.000 toegenomen in vergelijking met een jaar eerder. Per begin augustus 2013 zijn volgens het CBS 694.000 mensen werkloos. Dat is 8,7 procent van de Nederlandse beroepsbevolking (die in juli 2013 uit 7,9 miljoen personen bestaat). Voor jongeren was dit 17 procent en bij 25-44-jarigen en 45-plussers respectievelijk 7,9 en 7,5 procent. Alle arbeidsmarktdeskundigen verwachten voor de tweede helft van 2013 een toenemende werkloosheid.

In deze cijfers worden die van de flexibele arbeidsmigranten niet volledig zichtbaar. Onduidelijk is hoeveel flexibele arbeidskrachten, vooral van elders uit de EU, in 2013 actief zijn op de arbeidsmarkt (het Ministerie van Sociale Zaken schat meer dan 400.000), dan wel door de crisis geen baan meer hebben en wel hier verblijven.

Ten tweede is onduidelijk hoeveel zelfstandige bedrijven en zelfstandigen zonder personeel (zzp'ers) door de crisis hun werk (gedeeltelijk) zijn kwijtgeraakt. Ook deze groep is voor een groot deel niet in de werkloosheidscijfers terug te vinden.

Het CBS heeft juli 2013 opgezocht hoeveel mensen van de beroepsbevolking geen baan hebben, geen uitkering hebben aangevraagd en geen opleiding volgen. Het aantal 'nuggers' of niet-uitkeringsgerechtigden bedraagt 1,4 miljoen mensen. Dat is in totaal ruim het dubbele van het aantal werklozen in juli 2013. Driekwart van deze groep is vrouw en de helft is wat leeftijd betreft tussen 55 en 65 jaar.

Een kwart is allochtoon en 45 procent lager opgeleid. De 'nuggers' doen nu vooral huishoudelijk werk, kinderen opvoeden en mantelzorg. Uit verdere analyse door het Verwey-Jonker Instituut in *'Luxe positie of buitenspel'* is op te maken dat de helft, dus 700.000, graag een betaalde baan wil. Alleen zorgen allerlei oorzaken ervoor dat de toegang tot een baan gesloten blijft. Uit het onderzoek is af te leiden dat de feitelijke werkloosheid per juli 2013 dus 1.394.000 mensen bedraagt of 17,6% van de beroepsbevolking.

Intussen is er in de parochies en parochiële caritas instellingen veel gaande. De nood in de samenleving gaat aan de kerken niet ongemerkt voorbij. Je leest er niet veel over, maar gedaan wordt er des te meer. Daarom zijn diaconale Prijzen zo'n dankbaar instrument. Mensen reiken voordrachten aan van diaconale initiatieven en jury's of redacties van de Prijzen beschrijven de praktijk die gaande is. In dit nummer leest u veel over de rol van vrijwilligers bij het doen van veelvormige diaconie en caritas, zoals blijkt uit de uitreiking van de Doctor Prijs 2013. U kunt kennismaken met twee genomineerden van de komende Ariëns Prijs voor Diaconie in het aartsbisdom Utrecht. In het bisdom Rotterdam is de Brood en Rozen Prijs in voorbereiding en daarover kunt u in het decembern timer meer lezen.

Uit de reacties blijken waarderingen voor *Diakonie & Parochie*. Dat goede nieuws horen we graag en we hopen dat u dit aan anderen doorvertelt. Want de crisis vertaalt zich ook in afzeggen van abonnementen. Werft u mee aan nieuwe abonnees? De prijs blijft 20 euro (inclusief portokosten). Voor al uw reacties en meningen kunt u terecht bij eindredacteur Hub Crijns. Adres: crijns@ziggo.nl.

De opbouw van de samenleving en het katholiek sociaal denken

Erik Borgman is hoogleraar op het Department of Culture Studies van de Tilburg School of Humanities

Met de troonsafstand van Beatrix en de kroning van Willem Alexander bleek het weer eens volop. Mensen hunkeren naar gemeenschap. Niettemin kost het ze grote moeite om gemeenschap te vormen.

Het lijkt alsof het grapje dat de cabaretier Wim Kan ooit over een vorige bisschop van Roermond maakte, namelijk dat hij alles alleen deed met inbegrip van samenwerken, inmiddels van toepassing is op iedereen. We willen graag bij elkaar horen, dat is nodig voor ons collectieve en zelfs voor ons individuele geluk en we zien dat ook in, maar we willen het alleen op onze eigen voorwaarden. We zijn als Nederlanders niet alleen bondscoaches, maar ook allemaal directeuren, burgemeesters, premiers. Als er iets mis gaat, dan menen we direct te kunnen aanwijzen wie welke fouten heeft gemaakt - of het nu gaat om het schrijven van een niet bij iedereen in de smaak vallend Koningslied, over een begrotingsoverschrijding bij een groot publiek project, of de escalatie en de uitbarsting van een conflict.

Gemeenschap vergt inzet

Het omgekeerde komt ook voor. Als ik aan mijn studenten vraag wat ze denken over een maatschappelijke kwestie, dan zeggen zij: 'Nou, meneer Borgman, daar wordt heel verschillend over gedacht!'. Ze zijn bang om iets te zeggen dat buiten de consensus valt, bang om het lidmaatschap van de gemeenschap te verliezen en plotsklaps alleen te staan. Iedereen kleedt zich in oranje omdat iedereen zich in oranje kleedt. Maar zoals samenwerking niet kan zonder dat mensen zich door elkaar laten gezeggen, kan zij ook niet zonder dat zij hun visie geven op wat goed is voor de gemeenschap en daarvoor hun nek uitsteken. Gemeenschap vraagt om toewij-

Erik Borgman is een expressief spreker
[Foto: Peter de Bie]

ding in de dubbele zin van het woord: je moet je aan iets toewijden dat niet met jezelf of je eigen belang samenvalt, maar je moet daar dan wel je beste krachten aan willen geven. Je moet niet voor jouw geluk gaan, maar beseffen dat je niet gelukkig kunt zijn als het de gemeenschap niet goed gaat. Dat moet ertoe leiden dat je je voor het geluk van de gemeenschap inzet als voor je eigen geluk.

Het nastreven van geluk is niet alleen een recht, maar ook een plicht. Mensen zijn gelukkig wanneer ze tot hun recht komen en zich kunnen ontplooien. Dit is wat hun toekomst als beeld van God, zegt de katholieke traditie. Mensen zijn geschapen om gelukkig te worden en dat is ervaarbaar in hun taaie, haast onuitroeibare verlangen naar geluk. Zij behoren zich daarom in dienst van dit verlangen te stellen.

Leren van de situatie waarin wij verkeren

Mensen verlangen 'van nature' naar geluk en zijn geneigd dit verlangen praktisch uit te

drukken, niet alleen door te proberen zichzelf te helpen, maar evenzeer door zich in te zetten voor anderen. Dit is de visie van het katholiek sociaal denken.

Het is van belang allereerst goed te zien wat het katholiek sociaal denken niet is. Het katholieke sociaal denken is niet een schat visies en ideeën over hoe de samenleving en hoe individuen daarbinnen zich zouden moeten gedragen. Hoewel de rooms-katholieke kerk er sterk in is soms te suggereren dat zij alle wijsheid in pacht heeft, ook over de juiste inrichting van de samenleving en het juiste maatschappelijk gedrag, gaat het in het katholiek sociaal denken om het omgekeerde. Het katholiek sociaal denken is neergeslagen in kerkelijke documenten - geschreven door pausen en leden van de Romeinse curie, maar ook door lekengeleerden en gewone priesters onder leiding van regionale en lokale bisschoppenconferenties. Er is een *Compendium van de sociale leer van de kerk*, waar met name de pauselijke en curiale formuleringen thematisch bij elkaar zijn gezet. Maar het katholiek sociaal denken valt niet met deze teksten samen. Het is veeleer de manier van denken die zich in deze documenten uitdrukt.

Belangrijk uitgangspunt van deze manier van denken is dat mensen het verlangen naar het goede leven in gemeenschap niet hoeven te leren en dit verlangen ze niet hoeft te worden aangepraat. Ze hebben dit verlangen van nature. Dit betekent dat de rooms-katholieke kerk weet dat het niet haar taak is, alles wat mensen vanuit zichzelf denken over geluk en uit zichzelf opbrengen aan inzet voor het geluk van anderen, opzij te schuiven en daarvoor in de plaats haar eigen opvattingen en haar eigen praktijken te zetten. De rooms-katholieke kerk denkt niet dat alles wat belangrijk is voor hedendaagse mensen van Jezus komt en ons alleen via de Bijbelse geschriften en via de traditie van het geloof ons bereikt. Ons leven is niet een grote hoeveelheid vragen, waaronder de vraag 'hoe moeten we leven?', waarop Jezus dan het antwoord zou

zijn. Wij stellen niet alleen vragen in overvloed en zijn uiteindelijk in zekere zin zelf een vraag, maar Jezus, het Nieuwe Testament, de Bijbel of de traditie van de kerk beantwoorden deze vraag niet. Ze leren deze vraag veeleer zo te herformuleren, dat we er antwoorden op kunnen vinden die de vraag niet wegnemen, maar die het tegelijkertijd mogelijk maken om te leven.

Geloven is leren vragen te stellen

Dit geldt in mijn visie uiteindelijk ook voor de inhoud van het geloof in strikte zin, voor dat wat we kunnen zeggen over God, onszelf als beeld van God, de wereld als schepping van God en de geschiedenis als voortgedreven door Gods in Jezus zichtbaar geworden inzet om 'alles nieuw' te maken en alle tranen uit onze ogen te wissen; 'de dood zal niet meer bestaan; geen rouw, geen geweend, geen smart zal er zijn, want al het oude is voorbij' (Openbaring 21, 4-5). Het voert nu echter veel te ver om dit nader uit te leggen. Maar het geldt in ieder geval voor het katholiek sociaal denken. Hoe wij moeten leven, moeten wij niet als vaststaande kennis uit de katholieke traditie halen. We moeten het, letterlijk met Gods hulp, steeds opnieuw leren.

Het Tweede Vaticaans Concilie (1962-1965) heeft dit, in de pastorale constitutie over de kerk in de wereld van deze tijd *Gaudium et spes*, op de formule gebracht, dat

de kerk de taak heeft 'de tekenen van de tijd te doorzoeken en in het licht van het evangelie te interpreteren' (no. 4). Verderop werkt hetzelfde document dit nader uit in een gecompliceerde en moeilijk te doorgronden zin, die echter voor het juiste begrip van het katholiek sociaal denken van fundamenteel belang is. "In de dynamiek van zijn geloof, waardoor het gelooft dat het wordt geleid door de Geest van de Heer die de gehele aarde vervult, spant het volk van God zich in om in de gebeurtenissen, eisen en

De hongerigen voeden

verlangens, waarin het samen met de overige mensen van onze generatie deelt, te onderkennen wat daarin werkelijke tekenen zijn van de aanwezigheid van God of van zijn plannen (no. 11)."

Het is dus dankzij het geloof dat het licht zodanig op onze wereld en onze geschiedenis valt, dat Gods aanwezigheid en Gods handelen erin oplichten. Maar de tekenen van deze aanwezigheid en van dit handelen zelf moeten in de wereld en de geschiedenis gevonden worden. Ze zijn ons niet, al los hiervan, vanuit Bijbel en traditie bekend.

Het katholiek sociaal denken in zijn toespitste zin ontstaat als reactie op de industrialisering en de economische en sociale veranderingen die in het kielzog hiervan plaatsvinden. Toen paus Leo XIII in 1891 de encycliek *Rerum novarum* publiceerde, deed hij iets ongehoord nieuws: hoe kon de kerk nu een visie hebben op eigentijdse ontwikkelingen die maar heel weinig gelijkenis hadden met gebeurtenissen in eerdere periodes van de geschiedenis? Wat het wel haar taak hierover iets te zeggen? Ja, want elke tijd is van God, ook onze tijd. Toen het Tweede Vaticaans Concilie vlak voor haar afsluiting een 'pastorale constitutie over

de kerk in de wereld van deze tijd' goedkeurde, deed het opnieuw iets ongehoord nieuws: niemand had nog ooit van een *constitutio pastoralis* gehoord. Maar ook hiermee overschreed de rooms-katholieke kerk in ieder geval naar eigen besef niet haar grenzen. Als het evangelie voor alle mensen in alle tijden 'goed nieuws' is, moeten in alle tijden en in alle omstandigheden tekenen te vinden zijn van de betekenis en de geloofwaardigheid van dit goede nieuws. De gelovige lezing van de geschiedenis die hiervoor nodig is, drukt zich in telkens nieuwe vormen uit. Alleen door onder invloed van de wisselende omstandigheden ook te veranderen, blijft 'goed nieuws' immers 'goed'.

Mensbeeld centraal

Niettemin kijkt het katholiek sociaal denken

op een manier naar de actuele omstandigheden die niet bepaald vanzelfsprekend is, of onomstreden. Van centrale betekenis is de wijze waarop het katholiek sociaal denken de mens ziet. In 1961 stelt paus Johannes XXIII in zijn encycliek *Mater et Magistra* nadrukkelijk vast dat het uitgangspunt van het katholiek sociaal denken is, dat mensen waar ook ter wereld en in alle omstandigheden moeten worden gezien en behandeld als verantwoordelijk voor hun eigen ontwikkeling. Als zij niet de beschikking hebben over de noodzakelijke hulpbronnen hiervoor, dan moeten zij zichzelf ervoor

inspannen deze te verwerven en moeten anderen hen hierbij naar vermogen ondersteunen (no. 53). Daarom is het goed, zo stelde Johannes XXIII twee jaar later in de encycliek *Pacem in Terris*, als er zoveel mogelijk groepen en organisaties zijn waarin mensen zich verenigen om te proberen invloed uit te oefenen op de vormgeving van de wereld waarin en waarvan zij leven. Op deze manier tonen zij zich 'waardige burgers die hun beste krachten wijden aan de vooruitgang van hun zaken' (no. 24). Wie zichzelf organiseert om de wereld te veranderen, neemt de verantwoordelijkheid die haar of hem toekomt.

Volgens het katholiek sociaal

denken wordt mensen onrecht aangedaan indien ze worden beschouwd als elementen die naar believen kunnen worden ingezet om de samenleving op te bouwen volgens een vaststaand, door een beperkte groep ontwikkeld bouwplan. Alle mensen zijn geroepen niet alleen medebouwers, maar ook medearchitecten te zijn van een samenleving die het goede leven mede vormgeeft. Hun wordt daarom evenzeer onrecht aangedaan indien zij uitsluitend worden gezien als gebrekkig toegerust, niet in staat bij te dragen aan de opbouw van hun eigen leven en aan die van de samenleving. Hetzelfde geldt, indien zij worden beschouwd als potentieel gevaarlijk, principieel te wantrouwen in wat zij zeggen en doen en uitsluitend door de macht van de overheid in het gareel te houden. Volgens *Mater et Magistra* staat de katholieke

traditie uiteindelijk voor een opvatting over de samenleving, die de mensen waaruit zij bestaat, ziet als 'fundament, oorsprong en doel van alle sociale instellingen' (no. 152; 219).

Mensen vormen de samenleving

Wij vinden vandaag de dag in hoge mate vanzelfsprekend dat de samenleving het geluk tot doel heeft van de mensen die haar vormen – al doorzien we niet altijd precies wat dit betekent. Het is veel minder evident dat de mensen met wat zij zijn en verlangen ook fundament en oorsprong van de samenleving zijn.

Het katholiek sociaal denken ontken - negatief - dat mensen ongeordende, in zichzelf gesloten individuen zouden zijn met onderling tegenstrijdige en concurrerende neigingen en behoeften, die slechts van buitenaf en onder dwang tot een geordend verband kunnen worden samengevoegd. Anders dan vaak wordt gesuggereerd hoeven we niet te worden gedwongen tot samenleven en tot zorg voor anderen, daarop zijn we 'van nature' gericht, zegt de katholieke traditie. Dat is de positieve kant: mensen zijn uit op gemeenschap en erop gericht een samenleving op te bouwen en in stand te houden, die hen zelf en anderen

ondersteunt bij het realiseren van goed leven. Volgens het katholiek sociaal denken zijn mensen enerzijds aanspreekbaar op hun verantwoordelijkheid voor het *bonum commune*, op hun inzet ervoor en op hun creativiteit bij de vormgeving ervan. Zij hebben, stelt het katholiek sociaal denken, een plicht tot solidariteit. Anderzijds vertrouwt het katholiek sociaal denken op hun gerichtheid op en hun verlangen naar een goede gemeenschap, op de creativiteit die zij aan de dag weten te leggen wanneer zij deze verantwoordelijkheid op zich nemen en vormgeven. Dit leidt tot een visie die de samenleving niet ziet als statisch gegeven, maar als een realiteit die zichzelf gedurig schept en herschept op basis van de verlangens en de visioenen van mensen en hun inzet om die te realiseren.

Inzetten op het verlangen van mensen het goede te doen

Precies dit vertrouwen in mensen en dat wat zij bij al hun verschillen gezamenlijk weten te realiseren, is vandaag de dag het meest tegendraadse aspect van het katholiek sociaal denken. Beleidsmakers hebben in de moderniteit de neiging de samenleving te zien als een machine. Daarin hoeft je niet 'goed' te zijn, als je maar 'functioneel' bent. Mensen die door een

systeem gedwongen worden te doen wat ze moeten doen, worden echter volgens het katholiek sociaal denken aangetast in hun menselijke waardigheid, ook al levert het welvaart en misschien zelfs rijkdom op.

We hebben het christendom nodig om ons te herinneren aan onze gebrokenheid en onze zondigheid. We lijken echter op dit moment evenzeer herinnerd te moeten worden aan de mogelijkheid van mensen op hun gebrekkige en gebroken wijze inderdaad 'goed' te zijn en aan de onmisbaarheid daarvan voor de samenleving. Er is lang geprobeerd mensen aan te spreken op hun individuele eigenbelang.

'Zet je in voor de samenleving, want samen zijn we sterker en worden we rijker!' In een tijd van voortgaande materiële vooruitgang was dit minstens in de oppervlakkige zin plausibel, al bleven mensen in de kou staan met hun verlangen zich voor elkaar in te zetten en het besef te hebben dat ze er in elkaars ogen echt toe doen. Maar in een tijd van economische stagnatie en vergrijzing, waarin onvermijdelijk zichtbaar wordt dat we collectief aan kracht verliezen, kunnen we niet langer ontsnappen aan het inzicht dat een goede samenleving gemaakt is van zorg en betrokkenheid. Dat lijkt wellicht bedreigend, want hoe kan ik er zeker van zijn dat mensen wat nodig is ook feitelijk opbrengen. Maar men kan het ook beschouwen als goed nieuws. Immers, zorg en betrokkenheid zijn niet noodzakelijk schaars en vermin-

De dorstigen laven

De naakten kleden

deren niet naarmate we er meer van inzetten. Mensen verlangen ernaar om het te kunnen geven en om het te krijgen. Het maakt dat ze niet alleen materiële rijkdom ervaren, maar dat zij zich gedragen voelen door een zin- en betekenisvol verband.

De heilige Catharina van Siena (1347-1380) liet in de veertiende eeuw de volgende woorden optekenen. Ze waren naar haar overtuiging direct door God tegen haar gezegd: "Opdat jullie liefde zouden beoefenen zowel in het handelen als in de wil, heb ik in mijn voorzienigheid niet aan één persoon individueel de kennis gegeven om alles te doen wat noodzakelijk is voor het menselijk leven. Nee, ik gaf iets aan de één en iets aan de ander, zodat ieders behoefte een reden zou zijn om toevlucht te zoeken bij een ander. [...] Had ik niet iedereen alles kunnen geven? Natuurlijk. Maar in mijn voorzienigheid wilde ik ieder van jullie afhankelijk maken van de ander, zodat jullie gedwongen zouden zijn liefde te beoefenen."

Mensen zijn volgens Catharina beeld van God in de zorg die zij voor elkaar hebben. Zij weten zich daartoe als het ware gedwongen, doordat ze van elkaar afhankelijk zijn, maar in deze afhankelijkheid ontdekken zij hun waardigheid en hun geluk, wordt het hen mogelijk liefde te

geven en liefde te ontvangen. Hun handelen zal dit weerspiegelen, hoe dan ook. In onverwachte, ongerichte, soms tegendraadse en ook averechtse vormen allicht, maar uit al deze vormen samen is de samenleving gemaakt. Ze kunnen en mogen niet overbodig gemaakt worden en zijn niet te vangen in een plan of een sociaal akkoord.

Mensen die door een systeem gedwongen worden te doen wat ze moeten doen, worden echter volgens het katholiek sociaal denken aangetast in hun menselijke waardigheid, ook al levert het welvaart en misschien zelfs rijkdom op. Mensen zijn geen uitvoerders van afspraken die anderen over hen maken. Zij willen zelf gezien worden, in hun vragen en angsten, in hun verlangens en mogelijkheden

serieus genomen worden. Het gevoel dat dit niet gebeurt, en de verontwaardiging hierover, is in belangrijke mate de verklaring voor de opkomst van het populisme. Het populisme echter blijft tegelijkertijd verlangen naar een nieuw plan om de samenleving goed te maken zonder dat mensen steeds weer opnieuw bereid hoeven te zijn het goede te doen. Het gelooft in meer en strengere regels, sneller en consequenter optreden, strenger en harder straffen. Dit staat recht tegenover wat waarschijnlijk het meest ongemakkelijke aspect is van het katholiek sociaal denken.

Het katholiek sociaal denken vraagt erom de gedachte op te geven dat de maatschappelijke ontwikkeling volgens plan verloopt. Ieders inzet en creativiteit is nodig en de inbreng ervan schept de samenleving van de toekomst. Maar tegelijkertijd komt de uitkomst tot stand in de interactie van de uiteenlopende vormen van inbreng, die verbonden zijn met uiteenlopende posities en gedragen worden door uiteenlopende visies. De samenleving ontstaat dankzij de dromen en het engagement van ontelbare mensen en wat ontstaat, is een ongeplande en onverhoopte gave, een toekomst waaraan iedereen bijdraagt, maar die niemand in deze vorm heeft bedacht en gepland.

Dit vraagt geloof en vertrouwen, waarvan koning Willem Alexander bij zijn inhuldiging heeft laten weten ons erin te willen voorgaan. Hiermee geeft hij blijk van meer inzicht dan veel politici en beleidsmakers, die blijven inzetten op zekerheid en het zoveel mogelijk mijden van risico's. Risico's zijn onvermijdelijk. Het gaat erom of wij dat wat ongepland en misschien wel onverhoopt gebeurt, toch kunnen zien als een mogelijkheid, een geschenk, of misschien zelfs wel als een teken 'van de aanwezigheid van God of van zijn plannen' onder ons.

Burgerlijke overheid en kerk

De Amerikaanse katholieke activiste Dorothy Day (1897-1980) stelt tegenover de neiging

van moderne samenlevingen om in te zetten op systemen die zo volmaakt werken dat niemand nog goed hoeft te wezen, het verlangen naar een maatschappij waar het gemakkelijk is goed te zijn. Hiermee gaf zij met al haar radicale idealisme - zij stond bijvoorbeeld een absoluut pacifisme voor, ook tijdens de Tweede Wereldoorlog, en meende dat de sociale ongelijkheid alleen kon worden opgelost door een keuze voor vrijwillige armoede - blijk van het realisme dat inherent is aan het katholiek sociaal denken. Mensen verlangen van nature naar het goede, maar zij zijn zelden morele helden. Om te kunnen blijven geloven, hebben we de

gemeenschap van de kerk nodig, om steeds opnieuw het goede te doen, is het nodig dat we daartoe door anderen worden gestimuleerd en aangemoedigd.

Dit is in de lijn van het katholiek sociaal denken allereerst een taak van de overheid die niet - zoals in veel andere politiek-filosofische visies - gedacht wordt als staande boven de samenleving en de verdeeldheid ervan overstijgend met haar eenheid. Volgens het katholiek sociaal denken is het de taak van de overheid de samenleving te dienen. Zij is subsidiair, dat wil zeggen dat zij uitsluitend moet doen wat binnen de samenleving klaarblijkelijk niet goed kan gebeuren en dat zij bovendien de verbinding met en het draagvlak in de samenleving voor haar maatregelen moet onderhouden. Doordenken in deze zin zou betekenen dat de overheid in het bestuur meer dan nu maatschappelijke initiatieven ondersteunt en bevordert, die vanuit de samenleving de opbouw van de goede samenleving effectief dienen.

Waar worden nieuwe vormen van zorg uitgevonden, waar vindt integratie plaats, waar wordt geweven aan netwerken die het mogelijk maken dat mensen langer thuis blijven wonen en daar een betekenisvol leven leiden waarin hun mogelijkheden tot bloei komen en zij bijdragen aan de samenleving waar zij deel van zijn? Het behoeft geen betoog dat dit een tamelijk ingrijpende breuk betekent met de wijze

waarop politici en bestuurders van 'links' tot 'rechts' doorgaans optreden.

Maar hier ligt ook een taak voor de kerk. De kerk zou er niet alleen op moeten wijzen dat het verstandig zou zijn wanneer we ons meer dan nu iets zouden aantrekken van Jezus' woord dat iedere dag genoeg heeft aan zijn eigen kwaad en voor zichzelf moet zorgen (Matteüs 6, 34) - al is het vertrouwen dat spreekt uit het loslaten van de wil alle problemen voor te zijn en te zorgen dat er niets

mis gaat, van grote spirituele en politieke betekenis. Maar de kerk zou zich er vooral op moeten toelleggen zichtbaar te maken dat waar - om het met de parabel van het laatste oordeel in Matteüs 25 te zeggen - hongerigen gevoed worden, dorstigen te drinken krijgen, vreemdelingen worden opgenomen, naakten worden gekleed, zieken worden verzorgd en gevangenen worden bezocht, eer bewezen wordt aan de Mensenzoon, en via Hem aan de God die onze toekomst is.

Waar betrokkenheid is en toewijding, daar is God toekomstschepend werkzaam, ook al is de situatie er een van ontgroening en vergrijzing, van ontvolking

en van economische teruggang. Doordat we zo lang economische voorspoed met maatschappelijke vooruitgang hebben verward, is dit een heel moeilijk inzicht geworden dat erom vraagt opnieuw te worden ingeoefend. Door initiatieven tot concrete betrokkenheid en toewijding te ondersteunen en te verbinden, draagt de kerk bij aan het de herontdekking van het inzicht, dat juist zij het leven de moeite waard maken. Wanneer het lukt ze werkelijk aan het praten te krijgen, vertellen vrijwel alle betrokkenen bij vrijwel alle diaconale projecten, dat het project hun leven heeft verrijkt. De mooiste ontdekking die mensen lijken te kunnen doen, is dat ze anderen iets te bieden hebben. Wat zou het ons maatschappelijk klimaat veranderen als mensen die van zorg afhankelijk

De doden begraven

De vreemdelingen

zijn, niet steeds in beeld komen als problematische kostenposten, maar als mensen die er op hun wijze aan bijdragen dat het leven van anderen 'goed' is. Want dat doen zij, blijkens de verhalen van degenen in hun omgeving.

Besluit: naar een jazzy samenleving

Makkelijker kan ik het niet maken, wel leuker, zeg ik altijd met een variant op de slogan van de belastingdienst over mijn eigen bijdragen aan de maatschappelijke discussie. Misschien geldt dit ook wel voor de huidige maatschappelijke ontwikkeling: makkelijker wordt het niet, maar wel dynamischer, serieuzer, 'echter' - kortom: leuker. Om uit te leggen wat dat 'leuker' inhoudt, gebruik ik graag het beeld van de jazzmuziek. De samenleving waarnaar ik verlang en waaraan ik probeer bij te dragen - en waaraan denk ik veel vrijwilligers in Nederland op hun manier proberen bij te dragen - is als jazz. Laat mij tot slot proberen dit beeld iets verder uit te pakken.

Ten eerste is er bij jazz geen sprake van vooropgezette harmonie. Iedereen is erop gericht door zijn improvisatie bij te dragen aan het geheel, maar dat geheel bestaat alleen in de verschillende bijdragen, en in de bereidheid rekening met elkaar te houden. Ten tweede heeft jazz, evenals andere muziek, geen extern doel. De Engelse literatuurwetenschapper Terry Eagleton schreef een boekje over de zin van het leven en daarin presenteert hij de jazz als de beste analogie voor een zinvol leven in gemeenschap: "Al draagt iedere speler bij aan 'het grootste goed van het geheel', hij doet dit niet door een moeizaam bevochten zelfverloochening maar gewoon door zijn eigen zelfexpressie. Er is zelfverwerkelijking, maar alleen doordat iedereen zichzelf verliest in de muziek als geheel. Iedereen presteert, maar het is geen kwestie van zelfverheerlijkend succes. Integendeel, het presteren - de muziek zelf - werkt als middel om de spelers met elkaar te verbinden." "Wat we nodig hebben", schrijft Eagleton verderop, "is een levensvorm, die geen enkel nut heeft buiten zichzelf, net zoals de jazzuitvoering geen nut heeft buiten zichzelf." De samenleving heeft geen doel - ook niet zoiets als efficiënte productie, sociale cohesie of economische welvaart. Samenleven is doel en middel tegelijk en vraagt om de inzet van mensen

om wat zij als goed samenleven beschouwen te realiseren. Daarbinnen hebben nut en efficiency natuurlijk voluit hun plaats.

Eagleton is onder meer beïnvloed door de dominicanen in Oxford en weet heel goed aan te geven waar het in het katholiek sociaal denken om gaat; samenleving vormen door samenleving te vormen. Ik denk dat velen die zich in de samenleving voor haar verdere opbouw inzetten, dit op hun manier ook weten. Zij theoretiseren er niet over, maar de meeste jazzmusici ontwikkelen ook geen grootse muziektheoretische vergezichten. Dezen musiceren en genen bouwen samenleving op, en dat is goed. Maar om dit te kunnen uitleggen, moeten we begrijpen wat hetgeen zij doen eigenlijk betekent. Ik hoop te hebben duidelijk gemaakt dat het katholiek sociaal denken ons hierbij tot steun kan zijn.

Wat zou het ons maatschappelijk klimaat veranderen als mensen die van zorg afhankelijk zijn, niet steeds in beeld komen als problematische kostenposten, maar als mensen die er op hun wijze aan bijdragen dat het leven van anderen 'goed' is. Want dat doen zij, blijkens de verhalen van degenen in hun omgeving.

Voor een inleiding op het katholiek sociaal denken, zie Thijs Caspers, *Proeven van goed samenleving: Inleiding in het Katholiek Sociaal Denken*, Baarn: Adveniat 2012.

Erik Borgman verwoordt de eigen visie op het katholiek sociaal denken in: Erik Borgman, *Overlopen naar de barbaren: Het publieke belang van religie en christendom*, Kampen: Klement 2009.

Dit verhaal is eerder gepubliceerd in: Mariëlle Beusman, Dionne Boks, Wim van Meijgaarden, Joan Raaijmakers en Hub Vossen, *Samenleven: de gewoonste zaak van de wereld. Twintig sociale en diaconale projecten uit de Limburgse samenleving die voorgedragen zijn voor de Doctor Poelsprijs 2013*, Dienst Kerk en Samenleving bisdom Roermond, Geleen, mei 2013, pag. 8-11. De Werken van Barmhartigheid zijn door de Meester van Alkmaar in 1504 geschilderd in opdracht van de broederschap van de Heilige Geest en gemaakt voor de Grote of Sint-Laurenskerk in Alkmaar en zijn in het bezit van het Rijksmuseum.

Veelvormige diaconie: wezenlijk voor de kerk

Jozef Wissink is oud hoogleraar praktische theologie aan de Faculteit Katholieke Theologie van de Universiteit van Tilburg

Diaconie is wezenlijk voor de kerk. Deze bekende these wordt niet door iedereen in dezelfde mate en met dezelfde gronden onderschreven. De these zegt meer: die wezenlijke diaconie moet veelvormig zijn en ik noem een aantal aspecten daarvan.

Diaconie wezenlijk voor de kerk

De praktische theologie gebruikt de drieslag 'leren, vieren, dienen' om de centrale functies van de kerk samen te vatten. Tegenwoordig spreekt men liever van drie dimensies van alle kerkelijke handelen. Diaconie hoort er bij. Paus Benedictus noemt de drieslag bijvoorbeeld in zijn encycliciek *Deus caritas est*. Het probleem is, dat veel mensen expliciet of impliciet een rangorde hanteren tussen de drie functies van leren, vieren en dienen en daarbij diaconie achteraan zetten. Een voorbeeld

van een impliciete lagere waardering van de diaconie is Karl Lehmann, die spreekt van een wederzijdse voeding van liturgie, het leren, en de diaconie, en vervolgens de diaconie telkens de ontvangende partij van de andere twee laat zijn.

Expliciet is de lagere waardering van bijvoorbeeld Mgr. Gijsen, die catechese en liturgie de centrale opgaven van de kerk vond. Diaconie zou terug kunnen komen, als de crisis in de kerk over was. Een progressievere reformatische theoloog als Ad Polhuis had in Rotterdam zijn sporen op het diaconale terrein verdiend. Toen hij merkte dat zijn gemeente kromp, vreesde hij dat er binnenkort geen kerk meer zou zijn om diaconie te beoefenen en dus pleitte hij ervoor, om eerst volop evangelisatie en catechese te gaan doen en zodra de kerk weer mensen trok het diaconale te hervatten.

Jozef Wissink
gebruikt de Bijbel
[Foto: Peter de Bie]

Volgens mij kun je je in de wederzijdse samenhang tussen leren, vieren en dienen geen uitsstel van één van de drie veroorloven. Maar ook een rangorde kan niet omdat je dan één van de functies in dienst van de andere twee instrumentaliseert. Wie de diaconie instrumentaliseert bij de PR van de kerk ten dienste van de werving voor catechese of liturgie, maakt die liefde tot een leugen. Dan is de diaconale dienstverlening zoiets als een relatiegeschenk. De spannende vraag is natuurlijk, wat diaconie als onbaatzuchtige solidariteit met en inzet voor mensen in nood voor ons geloven oplevert. Wat gaat er mis met ons geloven, ons vieren en ons leren (*lehren en lernen*), wanneer de diaconie ontbreekt?

De belangrijkste dienst van de diaconie aan ons geloof is, dat ze ons geloof behoedt voor een verkeerde spiritualisering. Het geloof moet vlees krijgen in de liefde en barmhartigheid voor de mens in nood, waarbij we ook op onze eigen nood stoten. Ons geloof wil niet als een soort olievlek op het water van het gewone leven blijven drijven. Onze God is een mensgeworden God. Zo moet al het geestelijke indalen in alle aspecten van ons leven. Zo krijgt het kruis invulling: we stuiten erop in onze angsten voor waar het leven hopeloos wordt. Het bij het kruis uithouden wordt een concrete daad, waar ik het bij een demeterende uithoudt. Of waar ik voor sociale gerechtigheid blijf opkomen, ook al is de trend neo-liberaal en worden de sociale verworvenheden van de twintigste eeuw langzaam uitgehold. Denk aan 1 Joh. 5,6: De Zoon van God is gekomen niet door water alleen, maar ook bloed. Het water alleen slaat op een enthousiast doopgeloof, het bloed slaat op het kruis van het alledaagse, van het moeilijke, het vervelende. Wie zegt God lief te hebben, en de arme ontwijkt, weet nog niet wat Gods liefde allemaal inhoudt.

Die concreetheit krijgt liturgisch gestalte, doordat armen mee doen. Denk maar eens aan het meedoen van geestelijk en lichamelijk

gehandicapten bij onze koren en acolythen. De voorbeden worden concreter, wanneer de deelnemers armen bij de hand en/of in hun hart bij zich hebben.

Informele en formele diaconie

Er is een grote veelvormigheid in de diaconie in Nederland. Er is de informele diaconie, waarin een buurman of buurvrouw mantelzorg op zich neemt voor een zieke buur. Waarin mensen boodschappen doen voor elkaar. Jonge ouders die in toerbeurt de kinderen naar sport of naar de school brengen. Of eten koken voor een familie, waar de moeder

bestraald moet worden wegens borstkanker. Met 'informeel' bedoel ik dat er geen organisatie achter zit. Niet van de parochie of gemeente, niet van de burgerlijke overheid of van de *civil society*. Het is belangrijk om weet te hebben van de informele diaconie. We bekijken een parochie vaak vanuit het organisatorisch niveau en oordelen dan het te veel of te weinig. Daar moeten we voorzichtig mee zijn: het kan zijn, dat we dingen niet zien. We noemen diaconie 'formeel', wanneer ze op een of andere wijze gebeurt vanuit een organisatie. Dat valt niet samen met het verschil tussen professioneel werk en werk op vrijwillige basis.

Wanneer ik als vrijwilliger vanuit de Zonnestraal een zieke bezoek, heeft dat bezoek een formele status: het wordt geregistreerd door de organisatie, terwijl ik er geen salaris voor ontvang.

Professioneel en vrijwillig

Een tweede onderscheid in de verscheidenheid van de diaconie is dat van professioneel en vrijwillig werk. We hebben in de kerk en in de samenleving allerlei vormen van professionele dienstverlening en van dienstverlening op vrijwillige basis. In de kerk wordt het aantal professionals kleiner, terwijl het aantal vrijwilligers toeneemt. Deze verscheidenheid van professionals en vrijwilligers dienen we vooral aanvullend op elkaar te zien. In parochies blij-

ken vrijwilligers uitstekend te werken, maar als de professionele ondersteuning wegvalt van pastores of diaconale werkers, komen de len van het werk in de gevarenzone, met name waar het continuïteit en innovatie betreft.

Lokaal en regionaal

Diaconie werkt altijd lokaal. Wanneer diaconie het politieke raakt, komt dat omdat gesignaleerd wordt dat politieke systemen of maatregelen groepen mensen in de knel brengen. Lokaal werken gebeurt dan goed, wanneer er ook zicht is op maatschappelijke, economische en politieke invloeden. Daarvoor zijn bovenlokale organisaties nodig: regionale of nationale. Een mooi voorbeeld van de noodzaak van het bovenlokale is de wijze, waarop in Nederland een vormingsprogramma voor schuldhulpmaatjes tot stand is gekomen. Caritas en diaconie merken dat er door de crisis steeds meer mensen in de schulden terecht komen. Vanuit de burgerlijke overheid kwam er geld vrij voor schuldbestrijding met vrijwilligers. In oecumenische samenwerking hebben kerken en bewegingen via hun landelijke organen een deel van dat geld gekregen voor een plan, om plaatselijk groepen van schuldhulpmaatjes te vormen, en deze een vorming aan te bieden met certificering en al. Dat plan is vervolgens lokaal uitgevoerd, zodat nu al in bijna zestig burgerlijke gemeentes dergelijke netwerken van schuldhulpmaatjes bestaan. Interessant is dat deze vorm van inzet vrijwilligers aantrok uit milieus, die tot die tijd bij de werving voor diaconale activiteiten niet bereikt werden. Tegelijk is het ook waar dat de diaconale organisatie op nationaal niveau op dit moment ernstig aan het verzwakken is, evenals op het niveau van de bisdommen. In tijden van krimp laat de kerk de diaconie het eerste vallen, alle mooie woorden over de wezenlijkheid van de diaconie ten spijt.

Diaconie naar binnen en naar buiten

Een volgende onderscheiding is de dienst *ad*

extra en de dienst *ad intra*. In onze geschiedenis was de parochiële caritas vanouds vooral voor de eigen armen. Deze gerichtheid op de eigen armen moet dus gesitueerd worden in de context van de Nederlandse katholieke kerk als een minderheidskerk, die tot halverwege de 19de eeuw in verdrukking leefde. Toen de kerk zich na 1853 vrij mocht ontplooien, organiseerde ze een complete zuil, waarin alle aspecten van het katholieke leven vertegenwoordigd waren. Deze zuil was

belangrijk in de emancipatie van het katholieke volksdeel. Via de zuil werd deelgenomen aan het nationale leven, en de zuil werkte met name *ad intra*. Het is voor onze situatie kenmerkend, dat de wending naar buiten via de missionaire activiteit in de Derde Wereld verliep: daar ontplooipte zich een enorme inzet voor ziekenhuizen, scholen. Tegelijk waren dit toch activiteiten *ad intra*, omdat het ging om werk in het verband van de katholieke kerk.

Voor onze kerk was de wending *ad extra* een gevolg van de Tweede Wereldoorlog. In die oorlog ontmoetten katholieken protestanten, sociaal-democraten,

joden, communisten elkaar. Ze leerden elkaar kennen als gelovigen, idealisten, mensen. Na het concilie en met name in de zeventiger jaren werd 'verbetering van de wereld' een leus, waar de katholieke zuil zich van harte achter schoorde. De inzet voor ontwikkelingssamenwerking was groot en groots. De zuil werd opgebroken en voor een groot deel ook afgebroken. De kerk ging steeds meer samenvallen met de parochies -en de religieuze natuurlijk, al namen die in aantal sterk af. Het opvallende is, dat juist in deze situatie de openheid naar wat er in de samenleving gaande is en ook de aandacht voor de mens-in-nood buiten de eigen kring toenam. Katholieken gingen deelnemen aan activiteiten, die niet vanuit kerken georganiseerd werden en zich ook niet op

De zieken verzorgen

De gevangenen bezoeken

“Op de rand van kerk en samenleving”

*Pritha Belle is medewerker economische
gerechtigheid bij Justitia et Pax in Den Haag
Jan Maasen is medewerker Dienen en
Missiesecretaris van het bisdom Rotterdam*

In gesprek met
Hub Crijns, directeur
van het landelijk
bureau DISK, sinds mei
Ridder in de Orde van
Oranje Nassau

kerkleden richtten. Dat kan gaan van deelname aan Amnesty International of Greenpeace, tot deelname aan zelfhulporganisaties van uitkeringsgerechtigden of verenigingen voor meer groen in de eigen wijk toe. Is dat allemaal diaconie? Soms zeggen die katholieken zelf, dat het voor hen zaak is van het in praktijk brengen van hun geloof. Nu in de economische crisis en de neo-liberale aanpak ervan de armoede weer toeneemt, spreekt het bij het organiseren van voedselbanken bijna vanzelf, dat het soms van de kerken uitgaat, soms van anderen. En in het laatste geval nemen kerken of parochianen en gemeentelieden daaraan deel omdat de behoefte van de mens-in-nood maatgevend is en niet de levensbeschouwing van de ontvangende partij.

Waarom is deze veelvormigheid wezenlijk voor de kerk?

Mijn these luidt niet dat al deze vormen op gelijke wijze wezenlijk zijn voor de kerk en dat de kerk ze allemaal moet praktiseren. Mijn these wordt wel, dat we van al deze mogelijke vormen moeten weten.

Een pastoraal werker in een arme volkswijk in Utrecht zoekt als eerste voorbeeld de mensen in de wijk op. Hij vond de parochianen, die hij op zondag in de kerk aantrof te oud om mee te doen met zijn werk. Tot zijn verbazing trof hij de parochianen aan bij allerlei activiteiten in de wijk: of het nu gaat om woningverbetering, de voedselbank, de groenvoorziening of de zorg voor eenzamen en zieken. De veronderstelde te oude parochianen waren helemaal niet te oud voor zijn experimentele aanpak. Ze waren al actief in de wijk, alleen de kerk als systeem wist het niet. Het enige dat de parochie nog moest doen, was bij de koffie na de viering mensen met elkaar in gesprek brengen over wat ze in de wijk aangetroffen hadden, hen bemoedigen bij wat ze al deden en tijdens de vieringen de mogelijkheden voor vrije voorbieden uitbreiden.

Hetzelfde geldt voor de professionele georganiseerde caritas of diaconie en het vrijwilligerswerk vanuit parochies. Ze kunnen elkaar van dienst en elkaar ook wakker houden. Het professioneel-institutionele heeft als voordeel, dat het duurzaamheid heeft en gecertificeerde deskundigheid. Als nadelen kunnen gelden,

dat het systeem altijd belang krijgt om zichzelf in stand te houden en dat een zekere bureaucratisering, protocollisering van het handelen en juridisering in verband met aansprakelijkheid onvermijdelijk is. Daardoor komen wezenlijke waarden van het diaconale in het gedrang: de wederkerigheid van de relatie, de persoonlijke presentie van de hulpverlener, de snelheid van hulp waar die nodig is. Dingen waardoor de hulp caritas, liefde is. Bij de vrijwillige hulp geldt dat ze snel tot stand komt, wederkerig is, zich gebaren en nabijheid kan veroorloven die binnen systemen verdacht zijn, maar in de relatie passend zijn. Daar staat tegenover dat de vrijwillige hulp vooral door de helper zelf gedekt wordt. Die hulp is soms heel ondeskundig en ook niet altijd onbaatzuchtig. Van belang is dus dat deze twee vormen elkaar bij de les houden rondom de vraag: hoe diaconaal is wat wij doen?

Communicatie is nodig

Nieuwe vormen van communicatie zijn nodig, zo blijkt uit het voorgaande. De pastoraal werker, die ontdekte dat parochianen al in de wijk actief waren, richtte nieuwe communicatie op, zodat de parochianen elkaar ontdekten en door de voorbieden de spirituele dimensie van wat ze al deden ontdekten. In de relatie tussen professionals en vrijwilligers stellen beide vormen elkaar de vraag naar de kwaliteit van het diaconale. Dat is geen toeval. Wanneer we het hebben over veelvormige diaconie loopt dat als vanzelf uit op de noodzaak van communicatie tussen de vele vormen van diaconie en tussen de diaconale dimensie van kerk-zijn en de andere dimensies van de kerk. We zullen moeten ontschotten tussen de vele vormen van diaconie en tussen het vieren, leren, dienen en besturen. Dat past weer bij het gegeven dat de kerk ten diepste *communio* is: niemand leeft er voor zichzelf.

De Werken van Barmhartigheid zijn door de Meester van Alkmaar in 1504 geschilderd in opdracht van de broederschap van de Heilige Geest en gemaakt voor de Grote of Sint-Laurenskerk in Alkmaar en zijn in het bezit van het Rijksmuseum.

“Waarom zou je pessimistisch zijn?” antwoordt Hub Crijns wanneer we ons na ongeveer twee uur gesprek, waarbij zo’n beetje alles waar hij zich tijdens zijn loopbaan mee bezig heeft gehouden de revue is gepasseerd, toch afvragen of ook Hub na al die jaren niet eens last heeft van pessimisme. Zijn antwoord is duidelijk, zijn optimisme onomstotelijk.

Normaal neemt Hub zelf de interviews af in de reeks over diaconale sleutelfiguren. Dit keer doen we het met reden anders. Want vanaf 28 mei is Hub naast directeur van het landelijk bureau Dienst in de Industriële Samenleving vanwege de Kerken (DISK) nu ook Ridder in de Orde van Oranje Nassau. Het door Aleid Wolfen, burgemeester van Utrecht, opgespelde lintje kwam voor hem zelf als een grote verrassing, voor zijn omgeving als een verdiende waardering. Want als iemand door zijn jarenlange inzet deze erkenning verdiende is het Hub en dit jaar is het perfecte moment. Hub werd 25 jaar geleden benoemd als directeur van landelijk bureau DISK, een taak die hij tot op de dag van vandaag met enorm veel inzet en passie vervult. Crijns vindt de onderscheiding een grote eer: “Een lintje betekent dat je maatschappelijk gezien bent. Dat is heel wat voor iemand die afkomstig is van de Limburgse zandgrond. Ja, ik ben er fier mee.”

Van Limburg naar Brabant

In het Limburgse Horn geboren en getogen als derde kind in een gezin van zestien kinderen, weet Hub al op jonge leeftijd dat hij ‘missionaris wil worden’. Op dertienjarige leeftijd begint hij aan het kleinseminarie.

Ridder Hub Crijns bedankt iedereen
[Foto: Peter de Bie]

Van Roermond gaat hij naar Valkenburg en op 19-jarige leeftijd laat hij Limburg achter zich om te gaan studeren aan de Katholieke Theologische Hogeschool Utrecht. Hij studeert uiteindelijk in 1975 cum laude af als doctorandus theoloog der industriële verhoudingen. Hij vertrekt dan naar Bergen op Zoom en later naar Roosendaal om als pastor te werken met zowel werkende als werkeloze jongeren. In Bergen op Zoom maakt Hub, dan werkzaam in het arbeidspastoraat, van nabij de fusie van drie metaalgietijen mee, een ervaring die een stempel drukt op zijn werkleven. Nog even denkt Hub dat het leraarschap wat voor hem is, hij is in het bezit van de Akte Pedagogiek MO-A, maar na een korte stage besluit Hub definitief dat werken met jongeren hem erg goed ligt, maar les geven aan, toch vaak ongemotiveerde middelbare scholieren, niet. In het bisdom Breda komt zijn passie voor het

schrijven voor het eerst tot uiting. Als mede auteur van het werkboek *Werksporen in het jongerenpastoraat* wordt een trend gezet. Er zullen nog tal van handboeken, handreikingen en andere publicaties volgen. Hub schrijft mee aan de werkboeken *Op Blote Voeten* en *Over geloven gesproken*, die hoewel in de jaren tachtig geschreven nog steeds hier en daar worden gebruikt. Ook is hij mede auteur van het boek *Tussen werkbank en kerkbank*, een geschreven fotoboek over het Industriepastoraat, verschenen in 1979. Wie echter denkt dat Hub alleen maar met zijn neus in de boeken zit of al zijn tijd achter de schrijfmachine doorbrengt komt bedrogen thuis. Hub was voornamelijk op pad, om te spreken en te discussiëren met de jongeren waar en voor wie hij schreef. "Daar waar jongeren waren daar was ik ook".

"Het meest belangrijke is niet wat je presenteert, maar wat je in ontwikkeling hebt"

Kerk en Industriële Samenleving in Utrecht

In 1981 loopt het project in het bisdom Breda af en wordt hij stafmedewerker voor Kerk en Industriële Samenleving aan het Dioceesaan Pastoraal Diensten Centrum van het aartsbisdom Utrecht. Van eerstelijnswerker wordt hij dus tweedelijnswerker met twee belangrijke taken: het ondersteunen van het team arbeidspastores en het bestuur arbeidspastoraat in het aartsbisdom en het activeren van de parochies op het gebied van kerk en samenleving. Crijns: "Een groot project, waarvan ik in die jaren heb meegewerkt, was de multimediale cursus 'Om u te dienen'. Door de ontzuiling hadden de katholieke maatschappelijke organisaties een meer algemeen karakter gekregen. De schakel tussen parochie en samenleving was daarmee verdwenen. De parochie werd zo zelf de belangrijkste drager van diaconie. Dat is mooi bedacht, maar hoe doe je dat dan? Daarop bood deze cursus van acht bijeenkomsten een antwoord. Hij heeft een grote impact gehad. Naar schatting is die over een aantal jaren heen 300 tot 400 keer gegeven." Begin jaren tachtig is Crijns ook drie

jaar lid van de werkgroep Sociaaleconomische vragen van de Katholieke Raad voor Kerk en Samenleving. Die werkgroep staat aan de wieg van een aantal bisschoppelijke brieven over maatschappelijke vraagstukken.

DISK

Vreemd is het dan ook niet dat Herman Bode als voorzitter van het landelijk bureau DISK Hub in 1988 vraagt om directeur van dit bureau te worden. Op voorwaarde dat de Bisschop van Utrecht hiermee instemt en er voldoende financiën zijn, zegt Hub toe. Op 1 juni 1988 begint hij als kersverse directeur bij een bureau, dat ondersteunend wil zijn naar diverse netwerken, zoals het arbeidspastoraat, de Arme Kant van Nederland, de diaconale groepen van de kerken, de politieke lobby en het politieke debat. "Als ik terugkijk op de afgelopen 25 jaar," concludeert Crijns, "dan heb ik altijd veel gewerkt met projecten om in ondersteunende zin iets te betekenen voor deze netwerken." Het meest bekende product is het boekje voor de Zondag van de Arbeid, rond 1 mei. In de protestantse kerken bieden de Biddag en de Dankdag voor gewas en arbeid aanknopingspunten. Elk jaar geeft DISK een boekje uit om actuele vraagstukken in de wereld van de arbeid aan de orde te stellen in kerkelijke kring. "Toen er nog een netwerk van 60 arbeidspastores bestond, werd er veel mee gewerkt. Dat is wel minder geworden. Maar we hebben gezaaid en de bloempjes zullen bloeien. Ik hoor nog geregeld, dat parochies gebruik maken van een boekje van jaren geleden."

Arme Kant van Nederland

Tegelijk met zijn directeurschap wordt Hub ook actief bij de werkgroep 'Arme Kant van Nederland', een initiatief gelieerd aan de Raad van Kerken en DISK om richting te geven aan de kerkelijke campagne tegen verarming en verrijking. Na de eerste campagneperiode wordt het werk in projecten of beter gezegd mandaten van drie jaar voortgezet. De revue

passeren: 'De Arme Kant van Nederland I & II', 'Armoede raakt je' en 'Armoede is onrecht'. Eind jaren negentig gaat de werkgroep Arme Kant van Nederland samen met Economie, Vrouwen en Armoede (EVA). Hub is medeoprichter en vanaf 2000 tot heden ook penningmeester. De Arme Kant van Nederland/EVA doet onderzoek naar diaconale hulp in situaties van armoede en ondersteunt diverse netwerken. Waar aan de ene kant de nadruk ligt op persoonlijke situaties van armoede en de rol die de kerk hierbij kan spelen, wordt er anderzijds ook accent gelegd op verrijking. Daarvoor wordt het motto 'Gelijker = Rijker' gebruikt en schrijft Hub de cursus *Het oog van de naald en de kameel*. Thans loopt de campagneperiode 'Deelnemen en meedelen'.

Crisis in het land en in de Kerk

Toen Hub Crijns begon bij het landelijk bureau DISK, kreeg hij als opdracht mee de geschiedenis van het arbeidspastoraat in beeld te brengen. Dat heeft geleid tot drie interviewboeken en een historische beschrijving. Daarmee heeft hij aan de hoofdplicht voldaan, maar is ook een heel tijdperk afgesloten. Inmiddels behoren de arbeidspastores tot het verleden, de laatste trad in 2010 uit dienst. Sinds zijn aantreden heeft Hub de katholieke kerk (en die niet alleen) zien krimpen en de financiën zien afnemen. Vanaf 2002 is DISK steeds meer een projectorganisatie geworden. "Ik heb eigenlijk mijn hele leven in projecten gewerkt," beoordeelt Crijns deze ontwikke-

Mgr de Korte feliciteert Hub Crijns
[Foto: Peter de Bie]

ling tamelijk laconiek. "Mijn eerste baan in het bisdom Breda was al op projectbasis. Werken met een kop en een staart vind ik leuk. Dat geeft vernieuwing. Op het landelijk bureau leef je van uitworp. Het meest belangrijke is niet wat je presenteert, maar wat je in ontwikkeling hebt. Je moet jezelf zichtbaar maken. Zo kan je voor mensen voortdurend iets betekenen."

Toen hij in de jaren zeventig bij arbeidspastoraat DISK begon, was de katholieke kerk aan het veranderen van een grote volkskerk in een actieve vrijwilligerskerk. Elke parochie had wel 100 tot 150 vrijwilligers. Anno 2013 is de kerk een minderheidskerk geworden. Had het aartsbisdom Utrecht 25 jaar geleden nog 360 parochies, nu zijn dat er nog 49 en dat gaan er 19 worden. Hij constateert twee enigszins tegenstrijdige ontwikkelingen: "De kerk is kleiner geworden, maar haar diaconale betekenis groter. De kerk is kleiner geworden en sacramenteel-priesterlijker. Terwijl de bisschoppen inzetten op de priesterlijke kerk als leverancier van genade, wordt de deelname van vrijwilligers kleiner." Maar hij ziet ook mensen binnenwandelen in diaconale activiteiten. "Jongeren zijn met geen stok meer naar de mis te krijgen. Maar als je ze vraagt om mee te doen met DiaconAction, of bij een uitdeelpunt van de voedselbank, zeggen ze ja. En als ze via een maatschappelijke stage kennismaken met het werk van een parochie, staan ze verbaasd over wat daar allemaal gebeurt."

Kerk en Samenleving

Hub Crijns heeft er in zijn gehele loopbaan voor gekozen om op de rand van kerk en samenleving actief te zijn en beide werelden met elkaar te verbinden. Hij zag daarin een belangrijke verschuiving optreden rond en na het jaar 2000, met name op het gebied van arm en rijk. Het niveau van de uitkeringen staat al decennia onder druk. Het wordt steeds moeilijker om van het sociaal minimum rond te komen. Vóór 2000 was er nog de hoop, dat je iets kon bereiken met een manifestatie of andere acties om solidariteit met de armen te bewerkstelligen. Na 2002 verhardt het politieke klimaat.

Er wordt alleen nog maar bezuinigd. Hele groepen worden opgegeven. Die kentering zie je ook in de kerkelijke betrokkenheid bij het armoedevraagstuk. Voor 2000 zaten de kerken meer op de protesttoer. Ze vroegen om solidariteit via de politiek om problemen op te lossen. Na 2000 is de insteek: we helpen eerst iemand in nood en daarna zien we nog wel, of we ons tot de politiek richten. Crijns: “Vanaf die tijd zie je een enorme opkomst van de diaconale economie. Mensen gaan zelf initiatieven nemen, als ze anderen tussen de wielen van de samenleving terecht zien komen, of het nu illegalen betreft of kinderen zonder ontbijtje.” Zo ontstaan mede vanuit de diaconieën en caritasinstellingen eetprojecten (2001), kledingwinkels en ruilprojecten (2002), voedselbanken (2002), maaltijdprojecten (2003), SchuldHulpMaatje (2008), medicijnbanken (2010), e.d.

Economie in crisis

Waar voor het gros van de Nederlanders de financiële en bankencrisis in 2008 vrij onverwachts kwam en velen het nu over DE crisis hebben laat een gesprek met Hub al snel doorschemeren dat het al lang niet pluis zat en dat dit eigenlijk maar één van de vele crisissen is die we in Nederland hebben meegemaakt. Hub weet er alles van. Op de vraag of Nederland er de afgelopen decennia beter op is geworden, kan Hub kort zijn: “Voor een gedeelte nee. De bezuinigingen op sociale zekerheid, het steeds lager wordend minimum door loskoppeling van de inflatie, de economische crisis en de gemiddelde inkomensgroei per inkomensgroep hebben de maatschappelijke ongelijkheid alleen maar vergroot.” Hub tekent het uit. “Als het minimum per jaar gemiddeld 1,5% stijgt, de CAO banen 1,5-3%, de boven CAO banen 3-6% en de top inkomens 6% stijgen en je doet dit 25 jaar lang, dan wordt dat gat steeds groter. En ja, zowel de verrijking als de verarming zijn de laatste 25 jaar toegenomen.”

“Zowel de verrijking als de verarming zijn de laatste 25 jaar toegenomen”

De drijvende kracht

“Inspiratie haal ik uit de kerk, traditie, mensen, het werk dat ik doe, studies die ik lees,” aldus Crijns. “Waarom zou je pessimistisch zijn? In mijn eerste functie als jongerenpastor heb ik al ontdekt, dat je heel veel kunt betekenen voor elkaar. Je ontmoet iemand die in de put zit, spreekt met hem, kijkt hem in de ogen. Ik heb geleerd dat mensen na zo’n ontmoeting recht op zijn gaan staan. Soms jaren later vertellen ze me: ‘toen en toen, daar en daar, was voor mij een beslissend gesprek.’ Ook in zijn latere functies deed hij deze ervaring op. Directeur van DISK is geen kantoorbaan. Wat

dat betreft is Hub nooit veranderd, hij gaat nog steeds op pad, net als vroeger. Crijns: “Je leven kan nog zo moeilijk zijn of stressvol, je kan altijd hoop hebben op een betere toekomst, een beter leven. Die hoop heb ik in mij. Theologisch gesproken heb je het dan over het geloof en de liefde Gods als dragende kracht. Die bron houdt mij gaande en van daaruit kan ik ook tegen een ander zeggen: ‘die hoop kan jou ook gaande houden.’”

Hub in het kort

Hub Crijns (65) studeerde na het kleinseminarie aan de Katholieke Theologische Hogeschool Utrecht, waarna hij in 1975 aan de Rijks Universiteit Utrecht afstudeerde als theoloog in de Industriële verhoudingen. Hij was arbeidspastor in Bergen op Zoom (1976), pastoraal werker voor werkende en werkloze jongeren in Roosendaal (1977-1981) en stafmedewerker van het Diocesaan Pastoraal Dienstencentrum van het aartsbisdom Utrecht (1981-1988). Sinds juni 1988 is hij directeur van landelijk bureau DISK.

Samen leven: de gewoonste zaak van de wereld

Hub Vossen is medewerker van de Dienst Kerk en Samenleving van het bisdom Roermond

‘Samen leven; de gewoonste zaak van de wereld’ zo luidde de titel van de Sociale Studiedag 2013. Het is ook de titel van een brochure die ter gelegenheid van deze studiedag ontwikkeld werd en die de genomineerde projecten van de Doctor Poelsprijs beschrijft.

Samenleven zou de gewoonste zaak van de wereld moeten zijn, maar we weten dat de praktijk van alle dag vaak weerbarstiger is. Onze samenleving is complex en grillig. Op vele plekken wordt er gesproken over individualisering en gebrek aan sociale samenhang in de samenleving. Mensen zijn op zoek naar centrale en verbindende waarden in onze samenleving. Hoe mensen dat doen was het thema.

“Sinds de beroemde sociale encycliciek *Rerum novarum* van Paus Leo XIII (15 mei 1891) heeft de katholieke Kerk zich vele malen uitgesproken over de sociale ordening van de maatschappij. Via de aalmoezeniers van sociale werken die vanaf 1910 aangestuurd werden door de diocesane priester Dr. Poels heeft de kerk toen veel

kunnen betekenen voor de arbeidersbevolking van Limburg. Maar de tijden zijn veranderd. De samenleving is steeds wereldser geworden. Velen vragen zich af of een kleiner wordende Kerk de wereld nog iets te vertellen heeft. Tijdens deze studiedag willen de aalmoezeniers van de Dienst Kerk en Samenleving laten zien dat ook in deze tijd ‘heilige elementen’ in de wereld zijn die verdienen benoemd en ondersteund te worden.” Zo opent de hoofdaalmoezenier Wim van Meijgaarden de sociale studiedag van 15 mei 2013.

De waarden van het katholiek sociale denken

Prof. Erik Borgman is de hoofdspreker. Hij gaat in zijn inleiding in op de gemeenschap die mensen vormen, de visie op de mens en benoemt de belangrijkste waarden van het katholiek sociaal denken. Die zijn: goed samenleven, solidariteit, menswaardigheid en solidariteit. Dit nummer van *Diakonie & Parochie* opent met deze toespraak (zie pag. 2-8).

Drie praktijkverhalen

In drie diaconale verhalen, waar de Dienst Kerk en Samenleving bij betrokken is, klinken de kernwoorden van het katholiek sociaal denken door.

Diakonie Nu

In het dekenaat Horst is diakonie geïmplementeerd in de structuur van het dekenaat. Het dekenaat wordt gezien als een service instituut aan de parochies en de gelovigen. Dit vraagt om nieuwe rolpatronen van gelovigen t.o.v. geestelijken. Gemeenschapsofbouw en diakonie zijn voortdurend onderwerp van gesprek tijdens bijeenkomsten en vergaderingen. Bijzonder in het project *Diakonie NU* is dat vrijwilligers uit alle parochies van het dekenaat zich samen inzetten voor medemens die om welke reden dan ook het

Gouverneur Theo Bovens reikt de Doctor Poelsprijs uit aan vertegenwoordigers van het Exodushuis uit Heerlen
[Foto: Frans van Galen]

moeilijk vinden om haar/zijn plek te vinden in de huidige maatschappij.

Met en voor elkaar

Voor KBO Limburg gaat het om 'met elkaar en voor elkaar' te zijn, waar generaties ruimte bieden aan elkaar. Vanuit het geloof bieden zij een antwoord aan maatschappelijke problemen. In het verleden was dat heel vanzelfsprekend voor de leden, tegenwoordig niet meer. Voor KBO Limburg waren en zijn de basisprincipes van het katholiek sociaal denken belangrijke pijlers, mits ze steeds weer een eigentijdse invulling krijgen. Uit het grote aanbod van activiteiten, mogelijk doordat veel leden zich vrijwillig inzetten voor de vereniging, staat ontmoeting en belangenbehartiging centraal.

Singles op Stap

De twee grootste vrouwenorganisaties van Limburg, ZijActief en KVG, vertellen over het project 'Singles op Stap' dat ze samen uitvoeren. Op innovatieve wijze zijn zij tot samenwerking gekomen. De activiteit voor alleen-gaande leden en niet-leden, heeft als doel om de eenzaamheid onder hen te verminderen. De problematiek van eenzaamheid bevindt zich vaak in een taboesfeer omdat je anderen niet wil laten merken dat je er last van hebt. Het streven is dat er onderlinge contacten ontstaan en de deelnemers in de toekomst zelf het initiatief nemen, via sociale media, om samen iets te ondernemen.

Open en sociale kerk

Aan het eind van de sociale studiedag spreekt bisschop Wiertz over de rol en de positie van de kerk in de samenleving. De bisschop benadrukt dat "we in een lange traditie staan die in 1900 aangevoerd werd door de toen nog kapelaan H. Poels. Hij wilde een kerk die midden in de wereld stond, tussen de mensen. Als hoofdaalmoezenier van de arbeid was hij de oprichter van tal van katholieke organisaties. Hem stond een actieve inzet van alle gelovigen bij het in praktijk brengen van het evangelie, voor ogen. Het sociale werk - de diaconie of caritas - is een even belangrijk onderdeel van de kerkelijke opdracht als liturgie, catechese en gemeenschapsofbouw. Het is leren, vieren én dienen. De nieuwe paus Franciscus heeft al op diverse

wijzen laten weten dit 'dienen' tot speerpunt van zijn pontificaat te willen maken." Bisschop Wiertz juicht het toe dat er in het bisdom Roermond een diaconaal fonds is en dat er een prijs voor diaconale projecten wordt uitgereikt. Het is geen toeval dat de Prijs vernoemd is naar de pionier Henri Poels.

Doctor Poelsprijs

De Commissaris van de koning, de heer Theo Bovens, reikt samen met bisschop Wiertz de Doctor Poelsprijs uit. Het is een diaconale stimuleringsprijs voor sociaal-maatschappelijke en diaconale projecten in het bisdom Roermond. Twintig projecten zijn hiervoor aangemeld. Initiatieven die laten zien dat, jong en oud, op allerlei plekken in de Limburgse samenleving uitdrukkelijk betrokken zijn bij de samenleving, maar ook zorg dragen voor vaak kwetsbare medemensen. Meestal zijn het kleinschalige initiatieven, die niet snel de publiciteit opzoeken, maar waarvan de werkers in alle rust en gedrevenheid hun werk doen. Wel kan geconcludeerd worden dat het vaak initiatieven zijn die onder enorme druk staan en de realiteit van alledag dagelijks ervaren. Deze diaconale projecten laten ons zien dat samen leven, de gewoonste zaak van de wereld kan zijn. Het zijn twintig juweeltjes die in onze boeiende samenleving mogen stralen! De Doctor Poelsprijs 2013 is toegekend aan het Exodushuis in Heerlen. In het Exodushuis wordt opvang en ondersteuning geboden aan ex-gedetineerden en gedetineerden in de laatste fase van hun straf die gemotiveerd zijn uit de criminaliteit te stappen. In de afgelopen jaren is het Exodushuis, met haar bewoners uitgegroeid tot een plek die er toe doet. De bewoners krijgen op deze manier, mede ook door de inzet van vele vrijwilligers, een goede en reële kans om hun leven weer opnieuw op te bouwen.

www.limburgsdiaconaalfonds.nl/
www.exodus.nl en doorklikken naar Exodus Zuid-Limburg

Het boekje Samen leven: de gewoonste zaak van de wereld is te vinden op de site van exodus:
<http://www.exodus.nl/plaatjes/user/File/Doctor%20Poelsprijs%202013.pdf>

Dag van de Caritas

Anita Witte is medewerkster Dienst Diocesane Caritas Bisdom Haarlem-Amsterdam

"Het is fijn om gelijkgestemden te ontmoeten en met hen te praten over initiatieven, de focus te leggen op caritas waar het daadwerkelijk om gaat", aldus een van de deelnemers aan de derde Dag van de Caritas in het Bisdom Haarlem-Amsterdam. Vijfentachtig bestuursleden van caritasinstellingen, diaconale vrijwilligers en pastores voor diaconie kwamen bijeen op zaterdag 1 juni in het diocesaan Heiligdom in Heiloo.

Parochie & Caritas

Het thema van deze dag is Parochie & Caritas. Dit duo hoort onverbrekkelijk bij elkaar. Het doen van naastenliefde is een activiteit van de hele geloofsgemeenschap. Maar de praktijk wijst uit dat het niet dezelfde aandacht krijgt als gebouwen, vrijwilligers, liturgie en financiën. De Dag van de Caritas ging daarom dit jaar over de vraag hoe je de parochie meekrijgt in de caritas. In zijn openingslezing sprak Erik Sengers, stafmedewerker van de Dienst Caritas, over dit nauwe verband tussen geloof, geloofsgemeenschap en caritas. Hij liet zien dat de 'zorg voor de naaste' niet alleen een taak is van bepaalde werkgroepen of instellingen, maar van elke gelovige die betrokken is bij de geloofsgemeenschap. Van daaruit pleitte hij ervoor dat de caritatieve activiteiten meer betrokken worden op de activiteiten in de parochie.

Na de lezing waaierden de deelnemers uit voor het volgen van workshops. De onderwerpen waren: de Gastvrije parochie, Actief met jongeren M25, Activering van de parochie via MOV, de Wet Maatschappelijk Ondersteuning (WMO) en Fusie van PCI's.

Gastvrije parochie

Ellen Hogema is auteur van de brochure *Diakonie in Tien Woorden* en coördinator van het KMA Solidair Groningen & Drenthe. Ellen ging

De caritasdag werd druk bezocht
[Foto: Anita Witte]

met de deelnemers in gesprek over de wens van vele parochies om een gastvrije parochie te zijn. "Drempels voor vernieuwing en verandering zijn er genoeg, ook bij onszelf als vrijwilligers", aldus Ellen. "Toch is het niet zo moeilijk, we hebben voldoende bronnen in onze traditie." Na een Bijbels uitstapje gevolgd door de kloostertraditie raken we geïnspireerd en bespreken of die gastvrije traditie ook ons ideaal is. En in welke mate dit in de parochiële praktijk daadwerkelijk gebeurt. Dan blijkt hoeveel van de aanwezigen verlangen naar een gastvrije kerk en worden voorbeelden en tips uitgewisseld.

Jongeren en Diaconie

Kristel van der Loo, projectmedewerkster Jongeren & Diaconie bisdom 's-Hertogenbosch vertelt in haar workshop met enthousiasme over M25 dat zij promoot en ondersteunt. M25 is een project dat jongeren tussen 12 en 18 jaar uitdaagt om zich in te zetten voor de zwakkeren en kwetsbaren in de samenleving. Haar bevoegenheid inspireert en de deelnemers bestoken haar met vragen. "Ga op zoek naar

draagvlak in de parochie”, adviseert ze ons, “kijk op de website en vraag ondersteuning bij het bisdom. Want beginnen met een M25 groep moet je ‘vooral doen!’”

Activering van de parochie via MOV

Evert Veldman, missie medewerker van het bisdom Haarlem-Amsterdam, gaf de workshop samen met Ineke Klaver uit Wieringerwerf. Zij vertelde welke betrokkenheid in haar parochie is ontstaan sinds ze zich is gaan inzetten voor een weeshuis in Burundi. Gezamenlijk werd nagedacht over de vraag wat de ingrediënten zijn die een diaconaal project tot een succes maken. Enkele belangrijke thema's die naar voren kwamen, zijn: een activiteit moet een concreet antwoord bieden op een bestaand probleem in de gemeenschap. Er moet niet jarenlang worden vastgehouden aan een beproefd stramien, maar naar nieuwe benaderingen worden gezocht. Zoek de samenwerking met andere groepen, bijvoorbeeld via de oecumene. Ook binnen activiteiten die weinig publiciteitswaarde hebben, moet men op zoek gaan naar creatieve manieren om het naar buiten te brengen. Laat zien waar je als groep en als kerk trots op mag zijn.

Wet Maatschappelijke Ondersteuning

De workshop WMO werd geleid door Tom van Meijgaarden: “De ontwikkelingen op het terrein van de zorg en plannen die op stapel staan zullen ook gevolgen hebben voor de zwakkeren in onze eigen omgeving”. Hij sprak met de deelnemers vanuit zijn ervaringen binnen de WMO Raad in Uithoorn. “Het minste wat je kunt doen is zorgen dat je als diaconale groep goed geïnformeerd bent. Vraag om informatie of nodig iemand uit om uit te komen leggen wat de te nemen maatregelen betekenen voor de kwetsbaren onder ons. Maak mensen weerbaar en laat het niet allemaal zo maar gebeuren”, roept Tom ons op. In deze geest hebben we met elkaar gesproken en ontdekt dat eenzaamheid en verkommering echte dreigingen kunnen zijn.

Fusie van PCI's

Het bisdom Haarlem-Amsterdam staat aan de vooravond van fusies van parochies en PCI's. In het aartsbisdom Utrecht is er al jaren ervaring

mee opgedaan. Hierover vertelde Ina van de Bunt, diaconaal werker bisdom Utrecht. Voor een deel van de PCI bestuurders wordt tijdens deze workshop duidelijk dat samenwerking en fusie van PCI's onontkoombaar zijn. Dat besef wordt als pijnlijk ervaren en geeft de nodige weerstand. Ina legt uit hoe bestuurders in Utrecht dit proces hebben ervaren en aangepakt. In een kort tijdsbestek worden organisatorische, financiële en inhoudelijke onderwerpen met betrekking tot samenwerking en fusie behandeld. Waarbij de relatie tussen de parochie en de PCI en de zichtbaarheid van de caritas extra aandacht krijgt.

Speeddating

Na de workshop rondes maakten we kennis met inspirerende diaconale initiatieven uit parochies door middel van speeddating. In zo'n zeven minuten vertelde diaconale vrijwilligers hoe hun bijzondere initiatief in de praktijk werkt. Over Kerk en Minima op Texel, de Raad van Advies in Purmerend, SchuldHulpMaatje uit Heerhugowaard, de zorg voor asielzoekers in Hoofddorp en Breien voor de caritas in Haarlem. Uit de reacties bleek een hoge waardering voor de aansprekende voorbeelden en de inzet van de mensen in het veld. Deze projecten zijn ook genoemd in de brochure diaconaal weekend 2013. Tijdens de lunch konden schilderijen van Paul van den Bergh, geïnspireerd op de Zeven Werken van Barmhartigheid, bekeken worden. Daarna sloot Vicaris-Generaal Mgr. de Groot de mooie dag bemoedigend af met een beschouwing over de rol van de caritas in de Wereldkerk. “Als ergens onze R.K. Kerk sterk kan zijn, dan is dat wel in onze liefde en zorg voor mensen in nood. Het is de Blijde Boodschap van onze Heer Jezus, die ons niet alleen oproept tot daden van liefde, maar ook tot een innerlijke houding, een innerlijke ingesteldheid van liefde”. Na de afsluiting werd het bedevaartoord Onze Lieve Vrouw ter Nood bezocht.

<http://www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl/?p=dep&ids=diakonie>
De brochure 'Informatiemap Diocesaan diaconaal weekend 9-10 november 2013' is als pdf op deze site te downloaden.

“Wij doen met de handen wat jullie met woorden doen”

Buurtservicegroep Arnhem

Hub Crijns

De buurtservicegroep van de wijk Klarendal in Arnhem kent 12 vaste vrijwilligers en 12 mensen die voor klussen ad-hoc zijn in te zetten. De groep werkt vanuit het Diaconaal Inlooppcentrum van de parochie. Herman Willemsen, Gerard Veenstra, Jan Timmermans en Coen Xhofleer vertellen enthousiast over hun ervaringen.

Klussenploeg in een volkswijk

Gerard Veenstra steekt direct van wal. “Wij zijn onopvallend aanwezig in deze volkswijk hier in Arnhem. Als er iets opgeknapt moet worden, als er iets stuk is, als er wat behangen moet worden, of als er een stukkie laminaatvloer gelegd moet worden, praten mensen met de buurtpastores Geert Rozema of Lillian van Klinken hier in het inloophuis. Of de wc-bril moet vastgezet worden of de douchecabine verplaatst. We gaan dan de situatie bekijken, doen de intake en maken een praatje erbij. En

dan gaan we aan het werk. Ik ben met vroegd pensioen. Bij je vrouw op de lip zitten is ook niet altijd feest. Via Geert kwam het van het een naar het ander. Nu heb ik er een dagtaak aan, maar dat doe ik zelf hoor. Daar is het voorbeeld van een man die alleen was komen te wonen in zijn huis. De man was een verzamelaar van elektrische spullen. Het huis stond vol. We hebben in overleg met hem de zaak uitgezocht, opgeruimd en met de wijkwagen de rommel afgevoerd. Door het contact met ons is hij weer opgekrabbeld. Hij ging enkele klussen meedoen. Nu is hij de elektricien in onze club. Het is fijn om dat mee te maken. Een man is verhuisd naar een bejaarden aanleunwoning. Ze hebben zijn meubeltjes en spulletjes uitgeladen en neergezet. Prima hoor, maar de apparaten als TV en radio deden het niet en de lamp en de kapstok hingen niet. Het bejaardenhuis heeft geen klussenman en dan komen wij erbij.”

De buurtservice groep:
Jan Timmermans, Herman Willemsen,
Gerard Veenstra, buurtpastor Lillian van
Klinken, Coen Xhofleer
[Foto: Hub Crijns]

Jan Timmermans is via Geert Rozema bij de groep gekomen. "Ik ben afgekeurd. Ik vroeg Geert of hij iets voor me te doen had en hij zou dat wel regelen. Zo ben ik met de buurtservice begonnen. Het werk is leuk om te doen omdat je met de mensen in gesprek komt. Terwijl je aan het klussen bent komen allerlei verhalen los. Al klussend bied je ook hulp door ernaar te luisteren. Je hoort en ziet of er nog meer aan de hand is. We wisselen onder elkaar de ervaringen uit. Als bijvoorbeeld andere hulp nodig is vertellen we dat door aan de pastores. Dan maak je mee dat mensen wel hulp willen

aanvaarden. Nadat de klus tot tevredenheid is afgehandeld onderhouden wij vaak het contact. Omdat buurtbewoners ons kennen is het makkelijk om even binnen te lopen voor een praatje en om te vragen of alles nog goed gaat.

Van de buurt voor de buurt

Na zoveel jaar is de Buurtserviceclub bekend geworden in de buurt en daarbuiten. Herman Willemsen: "We worden groter en worden ook elders gevraagd om wat te komen doen. Bijvoorbeeld als iemand verhuist. Het is wel oppassen daarbij dat je niet te ver gaat of te lang alleen bezig bent. Als het een grote klus wordt moeten ze in die wijk maar een serviceclub beginnen." Gerard wijst nog een keer op de centrale rol die de buurtpastor speelt. Geert Rozema is een enthousiaste man, die een kartrekker is en de mensen bij elkaar houdt door ze aan elkaar te knopen. Laatst hield hij een toespraak in de Walburgiskerk. Na afloop zei iemand uit het publiek: 'Ik woon in een andere wijk en daar is altijd wel neergekeken op Klarendal. Maar nu heb ik het idee dat Jezus er rondloopt. Het is om jaloers van te worden dat jullie zoveel voor elkaar hebben gekregen.' Coen Xhofleer benadrukt dat er aan het werk twee positieve kanten zitten. "Het is positief voor mezelf. Ik doe meer contacten op in de wijk, doe vaker zinvolle dingen, kan mijn tijd zinvol invullen. En het is positief voor de mensen die je ontmoet. Niet altijd meteen, want sommige mensen zitten zo negatief in hun leven dat het even duurt voor ze daaruit kunnen

komen. Maar dan hoor je de volgende dag na een klusje 'We zijn tevreden over je'. Dat geeft een goed gevoel. De buurtservice is prettig."

Klussen en praten gaan samen

Herman Willemsen is pas bij de Buurtservice. Hij vertelt dat "de materialen voor de klus door de mensen zelf worden geleverd of gehaald. Of na bemiddeling van Buurpastoraat en Inloopcentrum in samenwerking met fondsen. Gereedschap nemen we zelf mee.

Nu hebben we onlangs voor de Buurtserviceclub wat geld gekregen en kunnen we gereedschap aan-schaffen. Ook gaan we T-shirts laten maken en krijgen we pasjes van het wijkplatform. We worden als het ware meer gezien, ook in de wijken rondom Klarendal. Zo kunnen we beter voor de dag komen. Als de klus is afgerond geven we een kaartje of een bloemetje om de mensen te laten weten dat de klus klaar is en om het ook te vieren."

Jan Timmermans: "Van de buurtpastores krijgen we tips door en kunnen we de mensen helpen. Bijvoorbeeld met meubeltjes verhuizen. Al doende geef je ook wat begeleiding. We zijn de punt aan het einde van de zin omdat we van a tot en met z helpen. Als het nodig is kunnen we gebruik maken van de wijkauto. Al doende heb ik zelf ook een hoop bijgeleerd. Mensen vertellen dat ze van alles hebben meegemaakt. Zelf vertel je ook wat over je eigen leven. Met klussen kom je gemakkelijk aan de praat. We doen een klus en al pratend ontstaat er een band. Dat geeft een dankbaar en blij gevoel."

De buurtservicegroep Klarendal is een van de 28 projecten die genomineerd zijn voor de Ariëns Prijs voor Diaconie aartsbisdom Utrecht die op 5 oktober 2013 zal worden uitgereikt. De verhalen van alle genomineerden zijn gepubliceerd in het boekje *Werken vanuit je hart*. De publicatie is verkrijgbaar bij DKCI, Kerklaan 22, 3828 EB Hoogland, e-mail: info@dkci-utrecht.nl; www.dkci-utrecht.nl; www.eusebiusparochie.nl; www.buurtservice-klarendal.nl

Inspirerende tocht langs Haagse projecten

Jan Maasen is medewerker Dienen en missiesecretaris van het Bisdom Rotterdam

Op zaterdag 1 juni namen ruim 35 mensen deel aan een projectentocht in Den Haag, georganiseerd door de Diocesane Caritasinstelling (DCI) en het bisdom Rotterdam. De tocht begon en eindigde in de Vincentius' Hof van de Vincentiusvereniging Den Haag aan het Westeinde. De deelnemers waren afkomstig uit PCI's en diaconale werkgroepen, sommigen uit Den Haag zelf, anderen uit alle delen van het bisdom. Daarnaast waren er ook vertegenwoordigers van de Vincentiusvereniging en het RKWO (R.K. Wees- en Oudliedenhuis Den Haag, een diaconaal fonds).

Leven op straat

Vier mensen hadden de avond er voor een daklozenviering en - maaltijd bijgewoond en een wandeling gemaakt langs plaatsen die van belang zijn voor daklozen zoals de soepbus en het Leger des Heils. Zij deden die ochtend verslag van hun ervaringen. PCI-bestuurder Ineke Dooge was helemaal overdonderd en had die nacht niet kunnen slapen. Komende uit een klein dorp, wist ze niet wat ze zag. Ze vond het mooi hoe tijdens de

dienst in de kapel de straatpastor rondging en elke bezoeker afzonderlijk vroeg 'waarvoor wil je dat ik bid?'. "Dat getuigt van respect voor de mensen die door onze maatschappij, dus ook door ons, doorgaans niet erg serieus worden genomen," aldus Ineke.

Gerard Nijenstein, bestuurslid van de DCI, concludeerde: "Het zijn gewone mensen, waarbij iets in hun leven scheef gelopen is." Het gewone deelnemen aan de samenleving is daardoor misgegaan. Of zoals een bezoeker bij het Leger des Heils hem vertelde: "Je moet niet ergens wonen, want dan krijg je alleen maar problemen met je burens."

Straatpastoraat

Klaas Koffeman is een van de straatpastores in Den Haag. Een straatpastor is volgens hem iemand die op de wat langere termijn het leven van de dak- en thuislozen deelt en vroegere contacten nog eens in herinnering kan roepen. Naar schatting heeft hij in de afgelopen drie maanden met ongeveer 160 mensen contact gehad tijdens de vieringen en maaltijden. Op straat heeft hij nog andere contacten. Zo komt hij op een totaal bereik van 300 dak- en thuislozen. Hij wil het beeld ontcrachten, dat dit een vaste groep is. Hij ziet een enorme doorloop. Enerzijds raken mensen uit het circuit en anderzijds komen er weer nieuwe bij. Er is wel een harde kern maar dat is een minderheid. Hoe worden mensen dakloos? Koffeman wijst op een driehoek van factoren: relationeel (chtscheiding, overlijden belangrijk persoon), verslaving (alcohol, drugs, gokken) en financiën (huurschuld, hypotheek). Een aparte groep zijn de mensen met psychiatrische problemen

Rare vragen

Afsluitend stelde regiovicaris Ad van der Helm de vraag: 'wat levert het nu op?'. Aan initiatieven als het straatpastoraat stellen fondsen en

De deelnemers aan de Projectentocht hadden er zin in
[Foto: Peter van Mulken]

Bond zonder Naam viert 75-jarig bestaan

Marianne van Dockum is programma medewerker bij
Cordaid Programma in Nederland / Cordaid Bond Zonder Naam

andere instanties soms rare vragen. 'Julie zijn niet innovatief' is dan het oordeel. Elk gesprek is innovatief, wil hij daartegenover stellen. Een initiatief als het straatpastoraat geeft mensen waardigheid. Van der Helm heeft tijdens de bezoek gemerkt dat het daarin slaagt. Dak- en thuislozen komen graag bij het straatpastoraat, omdat ze als gast worden behandeld en niet als cliënt die van alles moet. "Dat moeten we in de bejegening van mensen centraal houden," aldus Van der Helm. "Die eigen benadering komt ook uit onze spiritualiteit voort: meer barmhartigheid betonen dan hulp bieden."

De Haagse wethouder voor Jeugd, Welzijn en Sport, Karsten Klein, reageerde op deze rapportage en was vooral geraakt door de noties 'waardigheid van de mens' en 'barmhartigheid'. Volgens hem zal je altijd een groep houden die buiten de boot valt en waarin de overheid niet kan voorzien. Hij zag een belangrijke rol weggelegd voor de kerken.

Met hun vrijwilligerswerk zijn de kerken in zijn ogen 'de buurthuizen van de toekomst'.

MOC H. Hart

Na een presentatie van de Vincentiusvereniging liepen de deelnemers langs een aantal plekken die voor dak- en thuislozen van belang zijn naar het Multicultureel Ontmoetingscentrum (MOC) H. Hart, midden in de Schilderswijk. (Zie ook *Diakonie & Parochie* 2012 nr. 4). In deze voormalige kerk krijgen wekelijks 130 huishoudens een of meerdere voedselpakketten van de Voedselbank uitgereikt. Het MOC verzorgt ook andere activiteiten. Momenteel zijn zes groepen 'taal in de buurt' actief met in totaal 120 deelnemers van 49 verschillende nationaliteiten. Onder leiding van twee vrijwilligers herstellen 12 maatschappelijke stagiaires oude fietsen, die gebruikt kunnen worden door leerlingen van de taallessen. In Café Creatief Vrouwentongen ontmoeten vrouwen van verschillende culturen elkaar wekelijks. De stichting Mammarsosa houdt maandelijks een bijeenkomst voor vrouwen met borstkanker. Het MOC wil graag meer soorten lotgenotenbijeenkomsten organiseren. Zo denkt men aan een lotgenotengroep voor diabetici. Suikerziekte is met name onder Hindoestanen een veel voorkomende ziekte. Vol enthousiasme vertelde directeur Marie-Anne van Erp hoe

zij de dag ervoor gesproken heeft met een kok die kookles wil gaan geven aan klanten van de voedselbank met diabetes. Hoe kan je met de producten uit het pakket toch gezond en verantwoord koken? Die activiteit gaat in september starten. Andere plannen liggen in het verlengde van de voedselbank: schuldhulpverlening, een tweedehandskledingwinkel, een non-foodbank (te denken valt aan wasmiddelen, zeep, shampoo, tandpasta e.d.), een naaiatelier en een sociaal restaurant. Heel passend bij de multiculturele ontmoeting zou een multicultureel vredekoor zijn. "Samen zingen verbindt mensen."

De Schilderswijk in vogelvlucht

Voordat de deelnemers de terugtocht naar de Vincentius' Hof aanvaardden, vertelde diaken Ronald van Berkel nog wat over de Schilderswijk. In de jaren zeventig vond hier een grootschalig stadsvernieuwingsproject plaats. De grootschalige nieuwbouw leidde er toe, dat een groot deel van de oude bewoners niet meer terug kwam. Daardoor heeft er een heel snelle verkleuring van de wijk plaats gevonden, veel sneller dan elders. De meeste nieuwe bewoners komen uit het Middellandse Zeegebied of andere gebieden. De verhoudingen met de moskeeën en hindoeïstische basisscholen zijn volgens hem goed. Het beeld dat recentelijk door kranten als Trouw werd geschetst alsof een deel van de Schilderswijk zich ontwikkelt tot sharia-buurt, wordt totaal niet door hem herkend.

Een wereld is open gegaan

De deelnemende PCI-bestuurders raakten geïnspireerd door de kerkelijke inzet voor dak- en thuislozen, de activiteiten van het MOC en de onderlinge ontmoetingen onderweg. Aan hen nu de taak om iets te doen met de opgedane ideeën. Ineke Dooge na afloop: "Die warmte naar de 'in onze maatschappij mislukte' mensen toe is wat mij het meest getroffen heeft. Meer nog dan voorheen ben ik ervan overtuigd dat het delen van je eigen rijkdom noodzakelijk is om barmhartigheid mogelijk te maken".

www.bisdomrotterdam.nl/algemeen/pastoraaldienstverlening/Pages/Dienen.aspx
<http://www.moc-hart.nl>

Pater en later priester Henri de Greeve (1892-1974) riep 75 jaar geleden in zijn wekelijkse radioprogramma 'Lichtbakens' op tot de oprichting van een Bond van Naastenliefde. Het was 2 april 1938. Een tijd die werd gekenmerkt door bittere armoede, extreme verzuiling, politieke verwarring, en de dreiging van oorlog. Egoïsme was volgens de Greeve de diepste oorzaak van alle ellende en het actief beoefenen van naastenliefde de oplossing. Dit eiste een verandering van mentaliteit en hij riep mensen op om mee te doen en liefde om te zetten in daden.

Bond van naastenliefde

De luisteraars reageerden massaal op deze oproep. Binnen drie dagen deden 15.000 mee en zes maanden later waren het er 40.000. De Bond bestond. De Greeve wilde geen ideologisch of religieus stempel en noemde haar

Henri de Greeve voor de KRO microfoon
op 12 februari 1946
[Foto: Koos Raucamp; Fotocollectie Elsevier]

daarom de 'Bond zonder Naam', open voor mensen van alle gezindten en culturen. Mensen hebben immers, hoe verschillend ze ook zijn, altijd mensen - naasten - op zich heen, zoals familieleden, buren en dorpsgenoten. Ieder heeft de opdracht "om goed en welwillend te denken over je evennaaste" en deze hartelijk te benaderen en niet af te wachten tot de ander begint. "Als iedereen dat doet zijn we er [...] Want niemand eischt hier iets van een ander, maar van zichzelf". Het motto van de Bond werd "Verbeter de Wereld, begin bij jezelf". Hoewel De Greeve geen organisatie wilde oprichten vanwege de rompslomp van bestuur, vergaderingen, administratie, contributie, die "de ijle vaart der gedachte" zou verstoren, werd deze op 27 maart 1939 toch opgericht om de vele giften op een verantwoorde wijze te beheren en uit te geven. De Stichting Bond zonder Naam vestigde zich in Haarlem.

Diaconale priester

De Greeve was in zijn dagen gerespecteerd en gevreesd. Hij was enorm gedreven en ging moeilijkheden niet uit de weg. Waar hij noden of onrecht zag reageerde hij direct, vaak in stevige bewoordingen. Al in september 1938 stuurde hij een telegram met een vredesoproep naar Hitler en riep alle vredesbewegingen op hem te volgen. Hij werd een felle bestrijder van het nationaal-socialisme. Na zijn arrestatie in 1942 werd hij opgesloten in o.a. gijzelaarskamp St. Michielsgestel. Na de oorlog pakte Henri de Greeve het werk voor de Bond voortvarend op. Rond onrecht nam hij hoogst persoonlijk contact op met de verantwoordelijke ministers. Zo stelde hij de zedeloosheid van militairen in Indië aan de kaak bij de Alexander Fiévez, Minister van Oorlog (1946) en kritiseerde de Minister van Wederopbouw over de langzame en inefficiënte huizenbouw terwijl de woningnood toenam (1947). Hij

uite kritiek op verzekeringsmaatschappijen die om winst te maken kleine lettertjes hanteerden die mensen niets begripen.

Daarnaast riep De Greeve op tot acties van solidariteit. Zo deed hij in 1946 een oproep glas ter beschikking te stellen om huizen die door de oorlog beschadigd waren te repareren. Deze actie 'Ruiten Troef', waarbij vrijwilligers hielpen het glas te zetten, werd een enorm succes. In 1947 was er een actie voor giften aan Brabants volksherstel waarbij boeren met uitgebrande boerderijen werden bijgestaan, en een actie Caritas Missie in Sittard, waar geld werd ingezameld voor Nederlanders in Duitsland.

Opvolgers en voortgang

In 1950 draagt De Greeve het stokje over aan pater Loop. De Bond heeft dan zo'n 300.000 leden. Pater Loop evenaart zijn voorganger in het bedenken en uitvoeren van spectaculaire evenementen. Bekend werden de 'sterritten' waarbij aan gefortuneerde autobezitters werd gevraagd om mensen die nooit weg konden eens een dagje mee uit te nemen. De tochten naar Haarlem en Zandvoort veroorzaakten de eerste files in Nederland. Loop werd in 1959 opgevolgd door Pater Knibbeler. Hij heeft o.a. een speelgoedactie opgezet waardoor kinderen uit hulpbehoevende gezinnen een sinterklaasgeschenk konden ontvangen. Ook hij reageerde op politieke misstanden in binnen- en buitenland. De Bond richtte zich via radio uitzendingen bij de KRO tot haar leden en andere geïnteresseerden. Na een conflict in 1963 werd deze samenwerking opgezegd. De Bond communiceerde voortaan vooral via de spreken en spreukenkalender met haar leden. In 1966 werd Pater Corbeij de voorzitter. In de jaren '70 en '80 namen de spectaculaire acties af. Er was geen eigen radiotijd meer. Er kwam minder direct contact met de leden. Het aantal leden nam af. De Bond was vooral op de achtergrond actief. Er werden vakanties georganiseerd voor arme gezinnen en er werd steeds meer ingegaan op individuele hulpverzoeken. Als mensen niet doorverwezen konden worden naar speciaal daarvoor in leven geroepen instanties, trachtte de Bond zelf in woord en daad een oplossing te bieden.

Nieuwe impuls onder Jos Brink

Vanaf 1994 gaf Jos Brink de Bond als nieuwe voorzitter een nieuwe impuls. Er kwamen nieuwe acties. Bij het 60-jarig bestaan in 1997 ondersteunde de Bond met 600.000 gulden diverse organisaties die zich richtten op kwetsbare mensen in Nederland, zoals de Stichting ATD de Vierde wereld. Vanaf 1996 besloot het bestuur tot een eigentijdse wijze van haar opdracht tot naastenliefde en solidariteit. Als donateurfonds werkte men vanaf 2000 volgens het keurmerk van het Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF). Dit keurmerk hanteert criteria waar een goede doelen fonds aan dient te voldoen. De Bond dacht verder over de toekomst. Het werd steeds moeilijker om een eigen kantoorruimte in Voorschoten te financieren. Ook het uitgeven van de spreukenkalenders werd duurder. Jos Brink zocht en vond hulp bij ontwikkelingsorganisatie Cordaid. In oktober 2006 wordt de Bond zonder Naam een onderdeel van Cordaid.

Cordaid Bond Zonder Naam

Bij de overdracht droeg Jos Brink zijn voorzittershamer over aan de algemeen directeur van Cordaid en werd ambassadeur. Door zijn onverwacht overlijden op 20 augustus 2007 heeft hij deze rol niet lang kunnen vervullen. Cordaid bouwt met twee fondsen voort op het gedachtengoed van naastenliefde en solidariteit van De Greeve en zijn opvolgers. Het Individuele Noodfonds ondersteunt bijna 4.000 mensen en het projectenfonds ondersteunt een honderdtal projecten op het gebied van armoede en sociale uitsluiting. Het werk van de Bond blijft relevant. Net als tijdens de economische crisis in de tijd van De Greeve stijgt het aantal werklozen en mensen die leven in armoede. Alleen met behulp van donateurs kan Cordaid Bond zonder Naam zich ook de komende jaren inzetten voor deze mensen in nood.

www.cordaidbondzondernaam.nl
'Bond zonder Naam 60 jaar', jubileum-uitgave, 1997
Henri de Greeve, 'De Bond zonder Naam', Haarlem, 5 mei 1938
P.H. Ritter, 'Pater Henri de Greeve', Hollandia, Baarn, 1950.

Bisschoppelijk werk- bezoek bij Vincentius vereniging Breda e.o.

Daphne van Rosendaal is Communicatieregisseur bisdom van Breda

Op vrijdag 18 januari 2013 bracht bisschop Liesen van het bisdom Breda een diaconaal werkbezoek aan de Vincentius vereniging Breda.

Voorzitter mevrouw Cis Heerkens heette de bisschop en zijn medewerkers welkom. De Vincentius Vereniging Breda zet zich in om geld bijeen te brengen voor hulp in Breda en omgeving en ter ondersteuning van projecten elders ter wereld. Dit gebeurt door het ophalen, sorteren en eventueel repareren van kleding, boeken en huisraad. De spullen worden verkocht in de eigen Vincentius winkel.

Hulpverlening van mens tot mens

Bestuurslid Martien van Bakel lichtte de geschiedenis van de Vincentius vereniging in Breda en omgeving toe: "De Vincentius vereniging ontstond in 1833 in Parijs als een directe hulpverlening van mens tot mens. In 1846 werd de vereniging opgericht in Nederland en al vier jaar later werd in 1850 de afdeling Breda opgericht." De Vincentius vereniging heeft in die 165 jaar vele activiteiten ontplooid ten behoeve van de zorg voor armen. Daarbij was er ook aandacht voor kinderen en wezen, en de opvang van jongeren. "Al rond 1900 werd er oud papier opgehaald en er werden loterijen gehouden," aldus Van Bakel, die in de loop der jaren vele taken verrichtte binnen de vereniging.

Hulpverlening

Bestuurslid Gerrit Pouw ondersteunt mensen die schulden hebben. Pouw gaf aan dat er wordt samengewerkt met de professionals van het maatschappelijk werk, en vertelde over budgetcoaches die met de mensen om de keu-

*Rondleiding: de ruimte waar kleding wordt gesorteerd
[Foto: Ramon Mangold]*

kentafel gaan zitten. "We zien in toenemende mate jongeren in de problemen komen. Met de huidige dienstverbanden hebben ze nauwelijks vast werk, en als je contract wordt opgezegd moet je wel je huur betalen. De sociale voorzieningen van de overheid komen nu pas na vier tot acht weken op gang en als er dan geen reserves zijn in het gezin, komen mensen in de problemen." Pouw wees erop dat de vereniging daarom vrijwilligers zoekt die een 'buddy' kunnen zijn voor mensen in deze situatie. "Er zijn 'buddies' nodig, niet zozeer voor het boekhoudkundige plaatje, maar meer om met de mensen op te trekken," aldus Pouw. Daarna vertelden enkele jongere vrijwilligers over hun werk voor de vereniging. Zij leidden de bisschop en de andere gasten tot slot rond door het gebouw van de vereniging en de ruimtes van de Vincentius winkel.

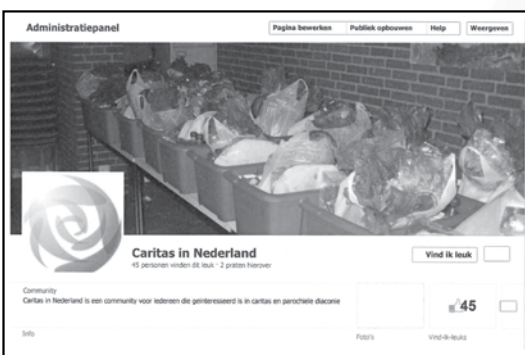
Op <http://bisdomvanbreda.nl/index.php?id=431> met als titel 'De sociale leer van de kerk' staat het diaconale nieuws.

Groepen op facebook

Jan Maasen is medewerker Dienen en missiesecretaris van het bisdom Rotterdam

Facebook kent een onderscheid tussen persoonlijke profielen (accounts), pagina's en groepen. In *Diakonie & Parochie 2013-2* is een voorbeeld gegeven van het gebruik van een Facebook-pagina. Ik vestig nu de aandacht op de mogelijkheden van een groep.

Een belangrijk verschil tussen een pagina en een groep is de aard van de communicatie. Bij een pagina gaat de communicatie van de beheerder naar de mensen die de pagina leuk vinden. De berichten van de beheerder krijgen alle nadruk. De berichten, die anderen op de pagina zetten, komen beknopt in een overzicht terecht. Een groep kent dat onderscheid niet. Iedereen kan berichten plaatsen en op elkaar reageren. De communicatie is horizontaal.

Drie soorten groepen

Facebook kent drie soorten groepen: open, besloten en geheim. Iedereen kan lid worden van een open groep en de deelnemers zijn bekend. Iedereen kan ook zien wie lid zijn van de groep en alle berichten bekijken. Je wordt lid van een groep door op de knop 'lid worden' (rechtsboven op de pagina van de groep) te klikken. Soms moet je wachten tot een beheerder van de groep de aanvraag goedkeurt.

Van een besloten groep is het bestaan wel bekend en kunnen buitenstaanders ook zien wie er lid is. Iedereen kan vragen om lid te worden, maar die aanvraag moet wel worden goedgekeurd. De berichten in de groep zijn alleen zichtbaar voor de leden. Buitenstaanders zien dus niet wat er besproken wordt. Van een geheime groep weten alleen de leden dat de groep bestaat en wie er lid is. Voor de meeste diaconale doeleinden lijkt me de open groep de geëigende vorm. Je wilt zoveel mogelijk mensen trekken. Privacy en vertrouwelijkheid van berichten spelen minder een rol. Waar vertrouwelijkheid wel belangrijk is, b.v. in groepspastoraat, kan beter gekozen worden voor een besloten groep.

Weggeefhoek

Een voorbeeld van een diaconale groep is de Weggeefhoek voor de gemeente Westervoort en Duiven. Deze groep is een initiatief van het inloophuis De Herberg, die op deze manier duurzaam met spullen om wil gaan. Mensen kunnen overbodige spullen als kinderspeelgoed, kleding, schoenen, een boek, voedsel of een helpende hand in deze groep te geef aanbieden. Belangstellenden kunnen hierop reageren. Ze moeten dan zelf onderling een afspraak maken waar de spullen overhandigd worden. Zou je vroeger een briefje op het prikbord van de supermarkt of soms de kerk hebben opgehangen, nu plaats je dit bericht op Facebook. De groep bestaat sinds de herfst van vorig jaar en heeft inmiddels 147 leden.

www.facebook.com/CaritasInNederland

www.facebook.com/MissieOntwikkeling-Vrede

<https://nl-nl.facebook.com/pages/Weggeefhoek-Westervoort/127677327383237>

“Ik trek het me aan dat mensen zo in de problemen zitten”

SchuldHulpMaatje Montferland

Hub Crijns

Theo Reuling is diaken pastor van de parochie H. Gabriël en hij heeft vanuit de kerken aan de wieg van het project SchuldHulpMaatje Montferland gestaan. Sjantien Unck is werkzaam bij de welzijnsorganisatie Welcom en besteedt vanaf januari 2013 elf uur van haar tijd als de lokale coördinator van het project SchuldHulpMaatje. Ellie Baartmans -Vonk heeft de training van SchuldHulpMaatje afgerond en begeleidt nu drie mensen.

Eerst een pilot project

Theo Reuling vertelt hoe het project landelijk van start is gegaan in 2010 met subsidie van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. “Ik werk hier als diaconaal pastor en heb er ervaring mee hoe in gezinnen situaties zijn rond financiële problemen. Praktisch werden de hulpvragen me teveel. Wat te doen? Het project SchuldHulpMaatje leek me een goed idee te zijn. Ik heb een bijeenkomst belegd met de protestantse kerken, de Parochiële Caritas Instelling, de Stichting Solidariteitsfonds Montferland, en Welcom. Na eerste aarzelingen rond de inbedding van het coördinatorschap in de Stichting Welcom hebben we de start kunnen maken. Er is een Stuurgroep gevormd die werkt aan de diverse voorwaarden, zoals bestuur, financiering en communicatie. Het pilotproject loopt tot en met 2012 en vanaf 2013 hebben we een vervolgproject voor drie jaar rond.”

SchuldHulpMaatjes begeleiden

Sjantien Unck van Welcom is van meet af aan betrokken geweest bij de pilot. “Het werven van Maatjes is gegaan via oproepen in de kerken en een klein artikel in de lokale krant. Er

V.l.n.r. Ellie Baartmans-Vonk, Sjantien Unck, en Theo Reuling
[Foto: Peter Janssen]

was genoeg animo. Dertien mensen hebben de landelijke training van drie dagen gevolgd en in oktober 2011 kon de wethouder de certificaten uitreiken. In het begin was het lastig om hulpvragers en Maatjes te koppelen. Het project moest nog voeten in de aarde krijgen en ik kon de Maatjes nog niet goed voorbereiden op de praktijk. Dat was een leerproces voor ons allemaal. Eind 2012 zijn er nog drie Maatjes bijgekomen en hebben we goed kunnen zorgen voor koppelingen met hulpvragers. Er zijn veel mensen in de problemen, want in korte tijd hebben we een wachtlijst ontwikkeld. Er komt nu een groep van tien Maatjes voor een nieuwe training en als zij hun certificaat hebben gehaald kunnen ze meteen aan het werk. Ik doe de intake van mensen met hulpvragen bij mensen thuis. De thuissituatie vertelt veel over mensen en ze zijn er meer op hun gemak.

Zo probeer ik van meet af aan vertrouwen op te bouwen. Ik begeleid zelf ook hulpvragers. In noodsituaties kan ik ad-hoc uren maken rond interventie. De situatie is vaak triest, maar je kan wel oplossingen bereiken. Het klinkt raar om te zeggen, maar als je iemand uit de financiële sores kan trekken waardoor die mensen weer zelfwaarde krijgen is dat mooi. Het is mooi om mensen op elkaar te betrekken en de maatjes doen prachtig werk. We hebben nu 20 koppelingen lopen met de Maatjes en negen op de wachtlijst.

Morgen doe ik weer een intake. De hulpvragers variëren met allerlei situaties.

“Er zijn veel mensen in de problemen”

Sommigen zijn geholpen met overzicht maken en tips geven. Anderen hebben aandacht nodig en hulp bij het proces van formulieren invullen en trajecten lopen. Vooral het traject naar de schuldsaneringsregeling duurt lang. Het kan zomaar een half jaar in beslag nemen. Sinds we in 2011 gestart zijn hebben we in totaal 39 koppelingen gehad en hebben we 17 trajecten af kunnen sluiten.”

SchuldHulpMaatje van drie hulpvragers

Ellie Baartmans-Vonk was van beroep secretaresse met financiële affiniteit. Ze is o.a. werkzaam geweest in het eigen familiebedrijf en in een schildersbedrijf. In haar leven heeft ze al vaker mensen begeleid met financiële problemen. “Ik sta er nog steeds versteld van dat het in Nederland mogelijk is dat mensen zo in de problemen komen. Ik voel me daarbij vergeleken verschrikkelijk rijk, terwijl ik ook zorgen heb in mijn gezin. Rondkomen met het geld dat je hebt kan lastig zijn, maar het is te leren. En vanuit je eigen ervaring en kennis kun je iets betekenen voor mensen die in de problemen zitten.”

De oproep voor SchuldHulpMaatjes trok direct haar aandacht. “De training van drie dagen was een goede eyeopener. Niet alleen de verantwoordelijkheden, maar ook de mogelijke valkuilen werden besproken. De vele technische zaken waren pittig, maar welkom. De cursus was heel nuttig en de docenten hadden veel inzicht in mensen, kennis en praktijkvoorbeelden. We hebben daarbij geleerd om

onderscheid in situaties te maken: wat mensen zelf aankunnen en waar professionele hulp nodig is.”

Ellie begeleidt nu drie hulpvragers. “Mijn eerste hulpvrager is een jongeman van midden dertig met een goede baan en toch een flinke schuld. Wat hij nodig had was overzicht creëren, goed cijferwerk, en inzicht in zijn eigen uitgavenpatroon. Hij gebruikte te snel zijn bankpasje en had geen idee van zijn kostenpatroon, noch bewustheid rond zijn gedrag. Hij vroeg en kreeg iemand die hem overzicht leerde en hem bij de les houdt: maak een budget en probeer

daarnaar te leven. Ik bezoek hem nu eens per zes weken en zie hoe hij de goede kant op gaat. Mijn andere twee hulpvragers kennen tragischer situaties. Zo begeleid ik een oudere mevrouw waarvan de man geheel onverwachts overleed waardoor zij het overzicht kwijtraakte. Langzaamaan krijgen we hoofd, huis en schulden weer op orde. Mijn laatste hulpvrager is een jongeman met een uiterst turbulente levensgeschiedenis. Een opeenstapeling van bureaucratische missers van hemzelf, zijn ex-vriendin en de overheid heeft geleid tot aanmerkelijke schulden. Dit gaat heel veel tijd en energie kosten om op te lossen. Ik luister en geef hem veel aandacht en bemiddel naar diverse instanties.”

SchuldHulpMaatje Montferland is een van de 28 projecten die genomineerd zijn voor de Ariëns Prijs voor Diaconie aartsbisdom Utrecht die op 5 oktober 2013 zal worden uitgereikt. De verhalen van alle genomineerden zijn gepubliceerd in het boekje *Werken vanuit je hart*. De publicatie is verkrijgbaar bij DKCI, Kerklaan 22, 3828 EB Hoogland, e-mail: info@dkci-utrecht.nl; www.dkci-utrecht.nl; www.welcomsite.nl/templates/standard.asp?p=832; www.parochiegabriel.nl/parochie-caritas-instelling-pci.html Stichting Solidariteitsfonds Montferland, Postbus 87, 6940 BB Didam

Zorg voor mantelzorgers

Dirk Gudde is pastoraal werker in het bisdom Rotterdam. Hij is voorzitter van de Beraadgroep Samenlevingsvragen van de Raad van Kerken in Nederland.

Mantelzorgers verdienen meer aandacht in de lokale geloofsgemeenschap. Dat is de boodschap die de Raad van Kerken meegedeelt aan gemeentes en parochies. Met de brochure *Gij hebt mij bekleed met een mantel van trouw* en een symposium willen de kerken niet alleen informatie geven maar ook inspiratie bieden.

Zorg is een actueel thema

In het maatschappelijk debat is zorg een actueel thema. Een thema dat kerken ook om historische redenen na aan het hart ligt. Eeuwenlang was de georganiseerde zorg immers voor een belangrijk deel in handen van de kerken. Daarnaast is zorg ook een theologisch thema, waar kerken vanuit het geloof iets over te zeggen hebben. In de Raad van Kerken in Nederland willen de deelnemende kerkgenootschappen gezamenlijk optrekken, zowel in het voeren van het geloofsgesprek, als in de bezinning over maatschappelijke vraagstukken. Met

de toespitsing op het onderwerp mantelzorg kiest de Raad voor een onderwerp waar miljoenen mensen in Nederland mee te maken hebben. Binnen elke geloofsgemeenschap zijn er wel mantelzorgers, die het soms zwaar hebben. De vraag kwam op: ‘Wat doen de lokale kerken om de mantelzorgers te ondersteunen?’. De Beraadgroep Samenlevingsvragen van de Raad van Kerken ging met die vraag aan het werk. Uit een enquête onder lokale geloofsgemeenschappen kwam naar voren dat men wel het belang zag van aandacht voor mantelzorgers, maar dat er “weinig aan gedaan werd”. Dat was reden voor de Beraadgroep om voor de Raad van Kerken een brochure te maken die bedoeld is voor de lokale kerken.

Handreiking

De brochure biedt veel praktische informatie over wat mantelzorg inhoudt en welke regelingen er bestaan ten behoeve van mantelzorgers. Kerken kunnen ook veel voor mantelzorgers doen. Niet als concurrent of vervanging van de lokale en professionele hulpverlening, maar ter ondersteuning en voor het signaleren van minder zichtbare noden. Voor de kerken worden in de publicatie een zevental praktische voorbeelden genoemd van het ondersteunen van mantelzorgers. Zo komt aan de orde hoe in een liturgische viering aandacht besteed kan worden aan mantelzorgers. Een ander voorbeeld is het organiseren van ‘respijtzorg’ door vrijwilligers uit de geloofsgemeenschap: het tijdelijk overnemen van mantelzorg. Wanneer vanuit de kerk af en toe enkele uren respijtzorg gegeven kan worden betekent dat heel veel voor de mantelzorger, die soms moeilijk weg kan uit de zorgsituatie. Weer een heel ander voorbeeld van kerkelijke betrokkenheid bij mantelzorg is het deelnemen aan de WMO-raad in de eigen gemeente.

De inleiders tijdens het forumdebat

[Foto: Gerard Pott]

Het woord bij de daad voegen

Naast informatie over mantelzorg en praktische voorbeelden van hoe de lokale kerken mantelzorgers kunnen ondersteunen biedt de brochure ook een zevental bijbels-theologische beschouwingen over zorg. Deze teksten van Archibald van Wieringen kunnen werkers in de kerk inspireren om woorden te geven aan wat er gebeurt als mensen aan mensen zorg verlenen. In de prediking en in het pastoraat kan zo als het ware het woord bij de daad gevoegd worden. Mensen die mantelzorg geven mogen weten dat zij daarmee beeld zijn van de zorgzame God. Dat zij daarmee iets laten zien van Gods liefde, en zo navolgers van Christus zijn. En zo mag ook de gemeenschap om hen heen weten dat de ondersteuning van mantelzorgers past bij broeders en zusters voor elkaar willen zijn in de christelijke gemeenschap, waar eenieder ontvangt wat hij nodig heeft (Hand. 2, 41-47).

Politiek

Op het symposium dat op 26 juni werd gehouden bij het verschijnen van de brochure sprak onder meer mevrouw E. van Kooten, directeur Maatschappelijke Ondersteuning van het ministerie van VWS. Volgens haar komt de brochure van de Raad van Kerken op het juiste moment: "Wij zijn ontzettend blij met deze brochure. Mantelzorg staat volop in de aandacht. De aanleiding voor de discussie over mantelzorg is de verschuiving in het zorgstelsel: meer kwaliteit, meer op maat, en ook in de toekomst betaalbaar. Daarin is betrokkenheid van de samenleving, van de naasten noodzakelijk, naast de professionele ondersteuning. Het is niet zo dat de overheid mantelzorg verplicht wil stellen, maar het mag wel normaal gevonden worden dat je naar elkaar omkijkt en voor elkaar zorgt. Het gaat om een goede balans tussen deze zorg en de professionele zorg", aldus mevrouw van Kooten. Zij gaf aan dat de Rijksoverheid ook de kerken betreft bij het maken van plannen voor de zorg. Ook vraagt het Rijk bij de overdracht aan de burgerlijke gemeenten aandacht voor de rol van de kerken: "Maak gebruik van de kerkelijke netwerken". Cornel Vader, directeur stichting Welzijn en Gezondheidszorg van het Leger des Heils, beaamde dat de overheid het Leger des Heils

regelmatig weet te vinden voor advies. Hij pleitte ervoor dat de kerken geen afwachter houding aannemen, maar initiatief nemen als het gaat om diaconale presentie: "Ga verbanden aan met allerlei maatschappelijke organisaties, verenigingen, winkeliers. Vraag mensen om samen met je op te trekken. Er is meer zin in de samenleving dan we soms denken." Mevrouw Hettie Pott-Buter, een van de schrijvers van de brochure, liet in haar inleiding zien welke grote verschuivingen er zijn opgetreden in de zorg, sinds kerkelijke liefdadigheid het fundament legde onder het stelsel van de gezondheidszorg. "Het is van groot belang dat er een collectief geregeld en gefinancierde, voor iedereen toegankelijke zorg blijft", aldus Hettie Pott. "Daarvoor kan geen liefdadigheid meer in de plaats komen. De rol van de kerken is veranderd, maar in deze tijd zou het helpen van mantelzorgers een belangrijke bijdrage kunnen zijn van het kerkelijk netwerk."

Spanningen

Op het symposium kwam ook de spanning ter sprake die kan ontstaan in de relatie tussen zorgverleners en zorgontvangers, een onderwerp dat ook in de brochure aan bod komt. Mevrouw van Kooten herkende dat thema. Ze wees op de steunpunten Mantelzorg in de gemeenten: "In gespreksgroepen die door deze steunpunten georganiseerd worden komt dit thema vaak aan de orde. Ook hierin zouden de kerken een rol kunnen spelen." Dat wordt ook door de andere sprekers op het symposium beaamd: Het zou goed zijn als de mooie en de moeilijke kanten van de mantelzorg in de kerk een plaats kunnen krijgen, in de verkondiging, in het gebed én in onderlinge zorg.

http://www.raadvankerken.nl/pagina/2476/mantelzorg_woorden_en_daden met downloads van alle bijdragen aan het Symposium.

De brochure 'Gij hebt mij bekleed met een mantel van trouw' uit de Reeks 'Oecumenische Beziinning' kost 6 euro inclusief porto. Bestellen: rvk@raadvankerken.nl of tel. 033-4633844. Downloaden kan ook: <http://www.raadvankerken.nl/fman/4611.pdf>

De nieuwe Pauluskerk in Rotterdam

Jan Maasen is medewerker Dienen en missiesecretaris van het Bisdom Rotterdam

Begin juni is in Rotterdam de nieuwe Pauluskerk geopend. De oude Pauluskerk was vooral bekend door dominee Hans Visser en zijn inzet voor drugsverslaafden. Zes jaar geleden is de oude kerk gesloopt.

Uit de opbrengst van de grondverkoop kon een nieuwe kerk gebouwd worden. Een markant gebouw door zijn vormgeving en koperen beplating. De volksmond noemt de nieuwe Pauluskerk al 'De Diamant'. Het is een juweel van een gebouw, dat multifunctioneel is ontworpen. Het gebouw heeft op de tweede verdieping de kerkzaal, die ook gebruikt kan worden voor conferenties en symposia. Op deze verdieping bevinden zich verder een stiltecentrum, ruimten voor Bijbelstudie en pastoraat. Op de begane grond is de entree, ontvangstruimte, een lounge, de kosterij met bar en een activiteitenruimte. Op de eerste verdieping zitten onder meer een sociaal café, kantoren en een ruimte voor kinderopvang. De kerk biedt alle ruimte voor dagopvang, het verstrekken van maaltijden en noodopvang. Op de bovenste twee verdiepingen zijn slaapzalen, keukens en recreatieve ruimtes gevestigd.

Congres Civil Society

Tijdens de openingsweek hield de Pauluskerk een congres over de aard, dynamiek en toekomst van de Rotterdamse *civil society*. Vanuit verschillende invalshoeken werd dit onderwerp benaderd.

Hoogleraar vrijwilligerswerk Lucas Meijs zorgt voor begripsverheldering. Het begrip 'civil society' wordt op drie manieren gebruikt. Ten eerste als tegenkracht voor overheid en markt. Drie functies worden daarbij onderscheiden: onderlinge hulp, dienstverlening aan vreemden en stem geven aan onderdrukten. Ten tweede als optelsom van non-profit en non-gouverne-

'De diamant' is een markant gebouw
[Foto: ANP]

mentale organisaties die zich bezig houden met publieke problemen. Ten derde als de vrijwillige bijdrage in tijd en geld die mensen willen geven als ze in hun hart worden geraakt (*social philanthropy*). Mensen geven die bijdrage met de verwachting dat ze zeggenschap hebben. Als ze niet tevreden zijn, stoppen ze. Wethouders denken dat mensen het vrijwilligerswerk doen dat de overheid wenst. De *civil society* is niet de uitvoerder van overheidsbeleid, maar van eigen beleid. Waarom is dat nodig? Waar de overheid een eenduidig beleid voert, zijn de kenmerken van de *civil society* diversiteit en ongelijkheid, waarmee de rechtvaardigheid van de overheid gecompenseerd wordt.

Burgerschap en sociaal hospitaal

De publicist Albert Jan Kruiter schetst de ontwikkeling van het begrip 'burgerschap'. Volgens hem zou De Tocqueville al in 1838 geconstateerd hebben, dat de overheid centralistischer wordt en de burger meer individualistisch, totdat de democratie ophoudt te bestaan. Het

publieke domein wordt zo leeggehaald. Volgens Kruiter is de *civil society* de kunst van het associëren. Democratie is gezamenlijk problemen oplossen. De *civil society* brengt mensen met elkaar in contact. Kruiter: "Mensen hebben democratie niet in de genen zitten. Dat moeten ze leren." Jan Kruiter trekt persoonlijk consequenties uit zijn analyse. Met een aantal vrienden heeft hij het 'sociaal hospitaal' opgericht, dat mensen helpt om situaties te doorbreken waarin ze van het kastje naar de muur worden gestuurd.

Werken van Barmhartigheid als vrije ruimte

Voor Leendert Bicker, voorzitter van de Economic Development Board van Rotterdam, is niet 'de Nachtwacht' het topstuk van het Rijksmuseum, maar de 'Werken van Barmhartigheid' van de Meester van Alkmaar. "Religieuzen konden de werken van barmhartigheid voorleven doordat ze geld kregen van anderen," aldus Bicker. "Omdat de economie haar werk deed, konden anderen deze werken doen. Er hoeft geen rol voor de overheid te zijn," scherpte hij de discussie aan. Maar resultaten behaald in het verleden, zijn geen garanties voor de toekomst, blijkt uit zijn inleiding. De stad Rotterdam kent een rijke traditie van mercantilisme. Bicker is opgevoed met de leus "You learn, you earn and you return". Zo is de Kuip ontstaan (sport), de Erasmus (onderwijs), Blijdorp (ontspanning) en Boymans van Beuningen (cultuur). Een bijdrage van ondernemers aan de stad, en ze vonden het ook leuk om te doen. Het is nu van de staat geworden en daarmee van niemand. "Bedrijven willen niet gaan waar de staat de baas is." Tegelijk is Rotterdam van een lokale economie een knooppunt van de wereldeconomie geworden. Speelden vroeger Rotterdamse bedrijven de hoofdrol, nu zijn het regiokantoren geworden met internationaal management. Bicker: "Die managers zijn geen lid van de lokale gemeenschap. De bedrijven zijn er nog wel, maar ze besluiten niets. Mensen doen dat. En de leiding van die bedrijven heeft minder band met de stad. Men beheert ook geen eigen vermogen, maar het bedrijfsvermogen." Kortom, de rol van bedrijven bij maatschappelijke initiatieven is eerder kleiner dan groter geworden.

Samenspel bedrijven, overheid en burgers

Dick Couvée, dominee van het nieuwe kerkcentrum, ging in op de herschikking van taken en verantwoordelijkheden van bedrijven, overheid en burgers. Het blijft van groot belang, dat de overheid een schild voor de zwakken is en een bestaansminimum garandeert. Het bedrijfsleven moet zijn verantwoordelijkheid zo vorm geven, dat er zinvolle arbeid is voor zoveel mogelijk mensen. Dat gaat verder dan winst maken of vrijgevigheid.

Hoe kunnen kerken helpen? Bij de overheid gaat het om gelijkheid, bij de markt om geld. Bij beiden gaat het om contractdenken en managementaanpak. "Kerken kijken anders," aldus Couvée. "Bij kerken gaat het om het ervaringsgegeven, dat mensen niet gelijk zijn. Het gaat om sociale waarden als vriendschap, bijstaan, geven zonder er iets voor terug te krijgen, vertrouwen op voorhand, om het uithouden met elkaar. Uiteindelijk om geloof, hoop en liefde."

Kerken zullen volgens Couvée bewust moeten werken aan vier mogelijkheden:

1. Visionair zijn. Het visioen van sociale gerechtigheid gaat verder dan het doen van barmhartigheid.
2. Doen. Vangnet zijn voor degenen die het op eigen kracht niet redden. Die diaconale rol speelden kerken eeuwen lang en moeten zij weer op zich nemen.
3. Bereid zijn om midden in de modder van de samenleving te staan. Signalerings- en katalysatorfunctie. Kerken moeten vroegtijdig gevoelig worden voor wat er loos is.
4. Geven zonder dat je iets terugkrijgt. Normaal heerst het principe 'do ut des'. Het leven staat of valt met: 'ik doe iets voor jou, omdat jij waardevol bent in jezelf.' Vanuit dit levensprincipe moeten kerken bouwen aan duurzame relaties en een duurzame aarde.

Kerken zijn nog te veel naar binnen gekeerd. Het gaat erom de kerken binnenste buiten te keren. En de samenleving moet anders naar de kerken kijken, als een organisatie met een eigen maatschappelijke verantwoordelijkheid binnen de veranderende driehoek van markt, overheid en burgersamenleving. De Pauluskerk is bij uitstek een plek waar de kerk naar buiten kijkt en nieuwe mogelijkheden verkent binnen deze veranderende driehoek.

Keerpunt, de twaalf werken van Sant'Egidio

Ronald Dashorst is diaken in de Emmaüsparochie Apeldoorn

Keerpunt biedt twaalf aangrijpende verhalen over hoe Sant'Egidio het leven van 'gewone' mensen veranderde.

Sant'Egidio

De gemeenschap van Sant'Egidio, die in 1968 werd opgericht in Rome, behoort tot de meest dynamische organisaties in de rooms-katholieke kerk. De kracht van Sant'Egidio kun je in één woord samenvatten: authenticiteit. Geïnspireerd door het evangelie zetten de leden zich in voor de vele groepen aan de rand van de samenleving: dak- en thuislozen, Roma, vluchtelingen, mensen die besmet zijn met aids-hiv, bejaarden, kansarme kinderen of gehandicapten. De gemeenschap wil hen nabij zijn met concrete daden en bovenal met een groot en warm hart. Daarnaast vervult de gemeenschap wereldwijd een pioniersrol in de interreligieuze dialoog, de vredesbemiddeling en de strijd tegen de doodstraf. De gemeenschap ziet zichzelf als een van de vele wegen die naar een inspirerend leven leiden. Ze toont aan dat ondanks de crisis in de kerk de boodschap van het evangelie actueel is en mensen kan inspireren tot een levenslang engagement.

Sant'Egidio is in 1968 door Andrea Riccardi in Rome opgezet. Samen met een groep medestudenten wilde hij naar het evangelie luisteren en het beleven. De eerste christelijke

gemeenschappen zoals die in de Handelingen van de Apostelen beschreven staan en de figuur van Franciscus van Assisi stonden hem daarbij voor ogen. Vanaf het begin gingen die studenten in de sloppenwijken van de stad Rome de armen opzoeken. In de namiddag

hielpen ze er kinderen met hun schoolwerk. De jonge gemeenschap kreeg een kerkje toegewezen om samen te komen, het kerkje van Sant'Egidio in de wijk Trastevere, toen een wijk met veel armoede. De gemeenschap heeft de naam van het kerkje aangenomen en heeft zich in de volgende jaren als gemeenschap van Sant'Egidio verspreid over de hele wereld.

Op zoek naar de ziel

De auteur, Koenraad de Wolf, gaat in *Keerpunt* op zoek naar de ziel van de gemeen-

schap van Sant'Egidio. Om te ontdekken wat deze gemeenschap beweegt, ondernam de auteur een wereldreis waarop hij veel mensen uit deze gemeenschap ontmoette. Zijn reis ging van Antwerpen naar Rome, naar Malawi, Mozambique, El Salvador, enzovoort. In twaalf hoofdstukken laat hij gewone mannen en vrouwen vertellen hoe hun leven ingrijpend veranderde na kennismaking met de gemeenschap: van de guerrillaleider in Mozambique die een vredesakkoord tekende tot de aidswees uit Malawi die besmette jongeren begeleidt. Aanvullend geven verantwoordelijken van de gemeenschap zoals Andrea Riccardi, Hilde Kie-

boom, en anderen, hun visie op de toekomst. Fotograaf Herman Ricour maakte indringende zwart-wit foto's in het boek, die de verhalen op een sprekende wijze ondersteunen.

Werken van Sant'Egidio

Met de ondertitel van het boek: 'De twaalf werken van Sant'Egidio' is meteen duidelijk waar het over gaat. Het hart staat centraal in het denken en het doen van de gemeenschap van Sant'Egidio. Het verhaal van de Barmhartige Samaritaan klinkt er in door, een verhaal waarin Jezus laat zien hoe je een naaste kunt zijn voor de gewone aan de rand van de samenleving. Dit roept op tot navolging: door het lijden in de wereld te durven zien, je te laten raken door het leed van de ander en vervolgens je hart te laten spreken en te doen wat er gedaan moet worden. Het eerste hoofdstuk van het boek heeft de titel: 'Gebed'. Dat is ook het eerste werk van de gemeenschap, het begint met bidden. Het dagelijks gebed en het lezen van de Schrift is de belangrijkste bron van waaruit alle andere werken voortkomen. Vanuit het gebed en de bezinning op het voorbeeld van Jezus kan de gemeenschap de wereld in om de armen nabij te zijn, om in vriendschap de armen in de stad iets van de liefde van God te laten zien. Door het gebed wordt het helpen gevoed en richting gegeven. Na het helpen komt de gemeenschap weer samen om te bidden, en merkt men dat het bidden is veranderd en meer inhoud heeft gekregen door de ervaring van vriendschap met de armen. Gebed opent de ogen voor het lijden. Het gebed opent je hart voor de mensen op je pad. In Antwerpen, Rome, Amsterdam, Apeldoorn, Nijmegen, Utrecht en veel andere plaatsen in de wereld komt de gemeenschap regelmatig bij elkaar om te bidden. Dat verdiept de verbondenheid met God en met elkaar. Gesterkt door het gebed gaat iedereen weer op pad wetende dat er een hele gemeenschap achter je staat. Dit geeft een enorme kracht bij wat je doet. In het gebed gaat de aandacht uit naar de noodlijdenden, de armen, de eenzamen en naar landen waar oorlog is.

Interreligieuze dialoog

Het tweede hoofdstuk gaat over het tweede werk van de gemeenschap: de interreligieuze dialoog. Op initiatief van paus Johannes Paulus II is in 1968 een Gebed voor de Vrede gehouden in Assisi. Religieuze leiders van de hele wereld kwamen samen om te bidden voor de vrede. Het Gebed voor de Vrede vindt sindsdien jaarlijks plaats in een andere Europese stad. De laatste jaren was dit in Barcelona (2010), München (2011), Sarajevo (2012) en dit jaar in Rome.

De aanvankelijke eendaagse bijeenkomst van geestelijke en wereldlijke leiders groeide uit tot een indrukwekkende driedaagse ontmoeting die een toonaangevende rol speelt in de interreligieuze dialoog wereldwijd. Het belang van de debatten en informele contacten tijdens deze dagen kan nauwelijks worden overschat. Ze leiden tot gezamenlijke activiteiten, meer begrip voor elkaar en tot opbouw van een globale samenleving waarin plaats is voor iedereen.

Ouderen en andere werken

Het volgende hoofdstuk gaat over het derde werk van Sant'Egidio: ouderen. In dit hoofdstuk komt Clementine aan het woord. Zij vertelt over haar wonen in een opvang voor ouderen in Antwerpen met de naam Simeon en Hanna. Daar is zij door de vriendschap en de aandacht van de vele vrijwilligers een nieuw leven begonnen. "Bij Sant'Egidio vond ik mijn tweede levensadem terug", zegt ze. Ze heeft door de aandacht en de zorg een andere kijk gekregen op het leven en daardoor haar wilsverklaring tot euthanasie verscheurd en in de prullenmand gegooid. Ze was dankbaar dat ze daar haar leven mocht eindigen op een natuurlijke wijze. In de laatste hoofdstukken komen de andere werken van Sant'Egidio aan de orde. Allen zeer de moeite waard om te lezen. Het zijn boeiende verhalen van mensen die spreken over een keerpunt in hun leven door hun ontmoeting met de gemeenschap van Sant'Egidio.

Koenraad de Wolf en Herman Ricour, *'Keerpunt. De twaalf werken van Sant'Egidio'*, Uitgeverij Lannoo, Tiel, EAN 9789401404495, 192 blz., € 24,99

Geld en goed. Lessen voor welwillende kapitalisten

Hub Crijns is directeur van landelijk bureau DISK

Wat is echt van waarde? Waartoe zijn we er? Hoe organiseren we onze economie zodanig dat niet alleen de winnaars, maar de hele wereld toekomst heeft? De (financiële) crisis stelt ons voor vragen die dieper gaan dan het praktische niveau waarop we onze problemen meestal oplossen.

Gesprekken met deskundigen

De vraagstelling voor het boek ontleent journalist en theoloog Arjan Broers aan het bijbelse verhaal van Mozes, de tien woorden en het vereren van het gouden kalf. Terwijl Mozes van JHWH een gedragscode ontvangt die het hart van het volk zal uitmaken, zijn de mensen een gouden kalf gaan aanbidden waar ze alle heil van verwachten. De tien woorden geven een grondslag voor het leven en daarom is er een beeldenverbod gemaakt. Maar hoe is het nu in onze samenleving waarin geld en de cultuur van de vrije markt centraal staan? Is dat een afgod, iets of iemand die ons uiteindelijk bedot, beknot of onderwerpt? Of hebben wij nu ook tien woorden paraat, die ons leven gronden, zin geven en richting wijzen? Arjan Broers gaat te rade bij een rijtje indruk makende economen, filosofen en een theoloog en spreekt over een cultuur waarin winst de hoogste waarde is geworden en of het anders kan. Het hoofdstuk met de weergave van de oogst van de gesprekken met econome Esther-Mirjam Sent, de 'denker des vaderlands' Hans Achterhuis, duurzaamheid profeet Herman

Wijffels, filosoof Harry Kunneman, ethicus en econoom Edgar Karssing en theoloog Erik Borgman is zeer de moeite waard om te lezen. Het is een zoektocht naar waarden en praktijken die kunnen helpen in het anders organiseren van ons denken en doen. Elke lezer(es) die de vragen van Broers deelt kan van dit deel smullen.

Een praktisch alternatief

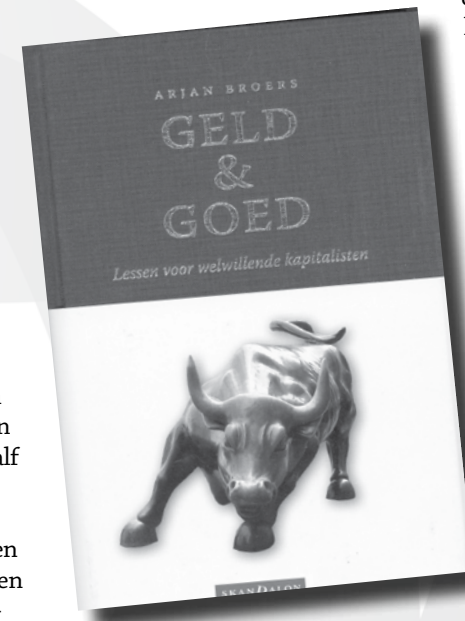
Als tweede onderdeel onderzoekt Arjan Broers een financiële instelling die het anders doet en een klaarblijkelijk werkend alternatief biedt: Oikocredit leent geld van mensen die er teveel van hebben tegen een lage rente en leent dit door aan organisaties van en voor armen in ontwikkelingsgebieden. Die organisaties zijn vooral coöperaties en microkredietinstellingen. Oikocredit is in 1975

opgericht door de Wereldraad van Kerken.

Wat hebben de mensen van deze organisatie geleerd in hun waardenvast werken met geld? Een (in)spannend en tegelijk kritisch verhaal over een praktijk die zich in de loop der jaren bewezen heeft.

Hoe nu verder?

Arjan Broers probeert met zijn zoektocht een invulling te geven in wat hij noemt "een gat in de taal". Als we winst en vrije markt niet meer als doel invullen, waartoe zijn wij (banken, aandeelhouders, ondernemers, professionals) dan op aarde? Welke waarden vormen dan de kern die ons gedrag vormen, die we kunnen

uitspreken, delen, beleven, inoefenen, opnieuw onthullen en vieren? Arjan Broers destilleert uit de gesprekken met deskundigen en zijn onderzoek binnen Oikocredit zes ijkpunten voor een economisch handelen dat anders werkt. Zes eyeopeners zijn het, zes waarden of zes duo's die anders denken en doen richting kunnen geven: risico en vertrouwen; klant- en partnerrelaties; aandeelhouders en stakeholders; groei en schuld; ideaal en praktijk; schaarste en overvloed.

Uit het handelen van Oikocredit komt naar voren dat een bankier bepaalde risico's kan nemen als er vertrouwen is in de klant. Vertrouwen wordt dan een immaterieel onderpand in een transactie of onderneming, waarbij de financier er van uitgaat dat de klant betrouwbaar is in het terugbetalen van de lening. In de plaats van een materieel onderpand of een doorverzekerd onderpand is er een relatie en vertrouwen in de mens en het project. Daarmee verandert ook de relatie van inhoud. Niet meer een anonieme calculator en klant vormen een duo, maar twee partners die in geloven in de levensvatbaarheid, de waarden en ontwikkeling van het project, waar ze geld, werk en energie in steken. Daarmee verandert ook de relatie: er wordt gebouwd aan stevigheid en duurzaamheid, aan een gezamenlijk verhaal met twee kanten.

Oikocredit leert ook dat aandeelhouders en stakeholders anders gaan functioneren. In de geldeconomie zijn aandeelhouders vooral geldvermeerderaars. In coöperatieve ondernemingen zijn aandeelhouders vooral morele partners, die meer letten op vermeerdering van waarden dan van het geld. Niet meer winst is belangrijk maar de doelen die met het geld bereikt kunnen worden: sociale, ecologische en economische. Die uitbreiding van de doelen levert ook een ander tempo op: naast korte is middellange en lange termijn belangrijk. Rond groei en schuld zijn andere economische indicatoren nodig dan nu in het rekenmodel gestopt zijn. Herman Wijffels benoemt vooral de schuldkant van groei: in geld, in sociale uitbuiting, in ecologische roof. Het gaat niet alleen om geldgroei, maar ook om sociale winst en het behoud van ruimteschip aarde. Het koninkrijk Bhutan is een voorbeeld van een andere manier van berekenen van het Bruto

Nationaal Product. Vier pijlers zijn belangrijk: het welzijn en de welvaart van de bevolking; billijke en duurzame sociaaleconomische ontwikkeling; behoud van het natuurlijk milieu; en goed bestuur van ondernemingen en staat. Met deze pijlers ingevoerd in alle economische organisaties kom je tot een heel ander economisch handelen.

Rond ideaal en praktijk kennen we een geschiedenis die gaat van een ideaaltypisch gestuurd handelen (vanuit religie, levensbeschouwing of ideologie) naar op wetenschap en rekenmodellen gebaseerd gestuurd handelen. De uitkomst leert dat er zowel idealisten als managers nodig zijn: idealisten die de doelen kunnen aangeven en managers die de weg ernaartoe kunnen vormgeven. Leiding geven heeft het nodig de energie van mensen mee te organiseren, vertrouwen te geven in de praktische kennis van realisten en kansen te geven aan goede ideeën en plannen.

Rond schaarste en overvloed wijst Arjan Broers aan dat we steeds meer moeten gaan werken met het besef van materiële schaarste (geld, mensen, aarde) en immateriële overvloed (veiligheid, relaties, spirituele waarden, geluk). Materie dient duurzaam beheerd te worden om de immateriële doelen voor velen bereikbaar te maken.

Een 'must have' boek

Arjan Broers is er in geslaagd een uitdagend werkstuk te maken. Het is geen eenvoudig boekje, want het veronderstelt een meegaan en meedenken in de ondernomen zoektocht. Als geld niet het hoogste goed is, wat dan? In de gesprekken met de deskundigen komen telkens andere aspecten naar voren, die getoetst worden in de praktijk van de ideële financieringsorganisatie Oikocredit. Zo ontstaan antwoorden die in het slothoofdstuk als zes lessen voor welwillende kapitalisten uitgeschreven worden. Ik hoop dat velen deze lessen in hun economisch handelen willen invoeren.

Arjan Broers, *Geld en Goed. Lessen voor welwillende kapitalisten*, uitgeverij Skandalon, Vught, 2013, ISBN 978-94-90708-73-3, gebonden in linnen met goudopdruk, 152 pag., € 16,50.

Agenda & weetjes

De jury van de Ariëns Prijs voor Diaconie heeft uit de parochies en PCI's van het aartsbisdom Utrecht 28 genomineerden ontvangen. De jury heeft deze projecten persoonlijk bezocht en de verhalen gepubliceerd in *Werken vanuit je hart*. Meer informatie is te vinden op www.dkci-utrecht.nl. De Ariëns Prijs wordt op 5 oktober 2013 uitgereikt in de Walburgiskerk te Arnhem.

In het bisdom Haarlem-Amsterdam is er op 9 en 10 oktober een diaconaal weekeinde in de parochies. De pdf van de *'Informatiemap Diocesaan diaconaal weekend 9-10 november 2013'* is te downloaden: <http://www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl/?p=dep&ids=diaconie>

Het oecumenisch 'Armoedeonderzoek 2013' is gaande. Van de 3.895 diaconale kerkelijke organisaties hebben er 1.021 ofwel 26,2% gereageerd. De Taakgroep is doende met de verwerking van de gegevens. Het onderzoek wordt op 31 oktober 2013 gepresenteerd in het dienstencentrum protestantse kerk te Utrecht. Meer informatie: www.kerkinactie.nl/armoedeonderzoek.

De Diaconieprijs Brood en Rozen 2013 van het Bisdom Rotterdam kent 17 genomineerden. De uitreiking vindt plaats op zaterdag 16 november in de Marthakerk in Den Haag. Diacon Vincent de Haas (bisdom Breda) houdt een inleiding over diaconale spiritualiteit. Er zijn prijzen voor de categorie diaconie dichtbij; missie, ontwikkeling en vrede (diaconie ver weg) en diaconale spiritualiteit.

De landelijke vrijwilligersdag van Cordaid met nadruk op Particuliere Initiatieven vindt plaats op 16 november bij Seats2Meet in Utrecht, vlak bij het Centraal Station. De nieuwe directeur Simone Filippini opent de dag, die informatie bevat over het nieuwe PI-beleid, interactieve workshops met consultants uit het Zuiden, Speeddate-sessies en de bekendmaking van de winnaars van de PI-challenge 2013.

Bisschop Liesen van het bisdom Breda heeft onlangs de Bisschop Erntsprijs voor diaconie hernoemd tot H. Antoniusprijs voor diaconie. De nieuwe naam van de prijs hangt samen met de aandacht voor Antonius van Padua. De Antoniusprijs wordt eens in de vier jaar uitgereikt. Voordrachten kan men indienen tot 1 maart 2014. Informatie: <http://bisdom-vanbreda.nl/nieuwsbericht.php?id=1722>

De Konferentie Nederlandse Religi-euzen, Justitia et Pax en Landelijk bureau DISK organiseren op 30 november 2013 in Ds. Pierson College in Den Bosch van 10.00 tot 16.00 uur de Conferentiedag 'Eerlijk zullen we alles delen'. Inleider: Theo Salemink. Met veel workshops over de praktijk van solidaire, eerlijke en duurzame economie. Informatie: www.disk-arbeidspastoraat.nl.

Het bisdom Den Bosch ondersteunt het ontstaan van M25 groepen voor jongeren van 12-18 jaar. De M25 brochure is te downloaden op <http://www.bisdomdenbosch.nl/Diaconie/Paginas/M25.aspx>

Cordaid Bond Zonder Naam

Cordaid Bond Zonder Naam bevordert de naastenliefde en solidariteit in de Nederlandse samenleving en steunt projecten die hulp bieden aan kwetsbare groepen. Het Noodfonds geeft eenmalige financiële hulp aan mensen die buiten hun schuld in de problemen zijn gekomen en geen andere kans zien om daaruit te komen.

Met het projectenfonds worden projecten in Nederland ondersteund die te maken hebben met armoede, tegengaan van sociale uitsluiting en noodhulp.

Sinds kort is er een pilot gaande rond de oprichting van coöperaties. In Den Haag, Breda en de regio Arnhem-Nijmegen gaat Cordaid met lokale coöperaties armoede en sociale uitsluiting bestrijden. In Arnhem-Nijmegen werkt een boerencoöperatie aan het opzetten van een coöperatieve 'Groene en Sociale Versmarkt', waarmee gezond voedsel direct van de boer ook voor lagere inkomensgroepen beschikbaar wordt. In Breda worden lokale coöperaties ondersteund die mensen vanuit een uitkering aan werk willen gaan helpen via

wijkdiensten of bijvoorbeeld 'scharrelondernemerschap', kleine bedrijfjes. In het najaar starten in de regio Den Haag verkenningen naar coöperatief lokaal initiatief. Deze nieuwe pilot heeft in juli en augustus veel maatschappelijke discussie opgeroepen. Klik hiervoor op: <http://www.cordaid.org/nl/>, scroll naar beneden en klik op 'Armoede in Nederland'.

Meer weten? Klik op www.cordaidbondzondernaam.nl.

Cordaid Bond Zonder Naam
Postbus 16437
2500 BK Den Haag
T: 070-3136220
E: info@cordaidbondzondernaam.nl

Elders in dit nummer kunt u lezen dat de Bond Zonder Naam 75 jaar bestaat. U kunt meehelpen om de noden van arme mensen te helpen bestrijden. Word donateur: Giro 1500 ten name van Cordaid Bond Zonder Naam te Den Haag.

Donateurs voor het LKDB

Het LKDB zoekt donateurs voor de site www.rkdiaconie.nl. Het opzetten en bijhouden van deze digitale ontmoetingsplek kost geld. We zijn geholpen met elke bijdrage, klein of groot.
Uw financiële gift maakt de instandhouding van deze diaconale website mogelijk.
Landelijk Katholiek Diaconaal Beraad (LKDB), Kamer van Koophandel 41183443, Bankrekening nummer 171432, ten name van beheersstichting LKDB, onder vermelding van "Gift Diaconale Alliantie".

Abonneer u op *Diakonie & Parochie*

De kosten voor de jaargang 2013 bedragen € 20,00, inclusief portokosten. Na opgave ontvangt u de resterende nummers van de jaargang thuisgestuurd. De kosten voor de jaargang 2014 zullen hetzelfde zijn, inclusief portokosten. Voor dat bedrag heeft u een praktisch diaconaal vaktijdschrift, waardoor u op de hoogte blijft van de ontwikkelingen op het katholieke diaconale terrein.
Mail uw volledige adresgegevens naar administratie@rkdiaconie.nl

Diakonie & Parochie

Wat is dit voor een tijdschrift?

Onder *Diakonie* verstaan we:

“Het handelen vanuit en door kerken en andere door het evangelie geïnspireerde groepen en bewegingen dat gericht is op het voorkómen, opheffen, verminderen dan wel mee uithouden van lijden en maatschappelijke nood van individuen en van groepen mensen en op het scheppen van rechtvaardige verhoudingen in kerk en samenleving.” (Crijns H., e.a., *Barmhartigheid en gerechtigheid*, 2004, pag. 392).

Diakonie & Parochie is een tijdschrift dat speciaal naar parochies en Parochiële Caritas Instellingen kijkt. Het wil de lezers helpen parochies te doen uitgroeien tot meer diaconale gemeenschappen.

Diakonie & Parochie is een uitgave van het Landelijk Katholiek Diaconaal Beraad, een werkgroep van de diaconale dienstverleners uit de bisdommen en enkele landelijke katholieke diaconale organisaties. Het Landelijk Katholiek Diaconaal Beraad vormt ook de redactieraad. Het tijdschrift verschijnt vier keer per jaar.

Abonnementsprijs € 20,00, losse nummers: € 5,00 excl. porto.

Ook in 2014 blijft de abonnementsprijs € 20,00 inclusief portokosten.

Voor abonnementen en bestellingen:

LKDB, Luijbenstraat 17, 5211 BR 's-Hertogenbosch, tel. 073-6128201.

E-mail met opgave van alle adresgegevens: administratie@rkdiaconie.nl

Abonnementen worden automatisch verlengd, tenzij schriftelijk wordt opgezegd voor 1 november.

Het tijdschrift werkt nauw samen met de site van de Diaconale Alliantie www.rkdiaconie.nl

Kijk voor meer diaconale voorbeelden en meer diaconale spiritualiteit op deze site. Doe er zelf aan mee.

Vraag een inlogcode aan. Bezoek www.rkdiaconie.nl

Colofon

Aan dit nummer van *Diakonie & Parochie* werkten mee: Désiré Annaert, Pritha Belle, Erik Borgman, Hub Crijns, Ronald Dashorst, Marianne van Dockum, Dirk Gudde, Jan Maasen, Daphne van Roosendaal, Hub Vossen, Jozef Wissink, Anita Witte.

Eindredactie: Hub Crijns.

Foto omslag: Burgemeester Aleid Wolfson feliciteert Hub Crijns met lintje door Peter de Bie.

Redactie en uitgever: LKDB, 's-Hertogenbosch.

Opmaak: Hans van Eck (Impressio Communicatie)

Druk: Drukkerij Accuraat Breda.

Gehele of gedeeltelijke overname van artikelen uit dit tijdschrift wordt op prijs gesteld, mits de bron wordt vermeld.

Voor overname van foto's, gedichten en cartoons neemt u contact op met de eindredacteur: crijns@ziggo.nl

ISSN 0922-9647

Meditatief

Oordelen

Brochure *Diaconie in het leven*
van de parochie, nr. 49, blz. 21

Oordelen:
en op de loer liggen:
be- oordelen en ver- oordelen.

Is oor- delen niet eerder:
het *gehoorde- delen*?
Dit oordelen is insluiten
in twee bewegingen:
opnemen in mijn binnenkant
én de ander opnemen in mijn leefwereld.
Een beweging over en weer ...

Be- oordelen is uitsluiten en afsluiten,
is mezelf afsluiten voor de beleving,
voor het hele verhaal,
is de ander herleiden tot 'een probleem'.

Ver- oordelen is van verre afstand kijken, is
mezelf beveiligen, niet beroerd worden, is
wegstoppen achter beveiligde muren.

Beoordelen en veroordelen:
koud en hard,
graniet en beton,
staalhard en ongenadig.

Oordelen is warmte en hart:
warmhartig en barmhartig.
Als een zachte deken over het leven,
een pleister op de kwetsuur.

Oordelen: het gehoorde delen.
Een naam geven aan wat gezien is,
en wat niet gezien is.

"IK ken u, IK heb u gezien,
tot in uw diepste gedachten,
ken ik u".

Désiré Annaert,
februari 2008